

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"
ΧΡΟΝΟΣ 4ος ΦΥΛΛΟ 13ο, ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1999 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' Ελευθερόπολης ΤΙΜΗ ΣΤΙΣ ΓΕΡΟΝΤΙΣΣΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΕΡΟΝΤΕΣ ΜΑΣ

Με περιχόμενο ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΜΑΣ, έγιναν στα χωριά μας το καλοκαίρι του 1980 πολλές εκδηλώσεις. Απ' αυτές οι πιο ωραίες και οι πιο συγκινητικές, ήταν οι αφιερωμένες στους γέροντες, τις ρίζες των Αποκορωνιάτικων χωριών.

Το κείμενο που ακολουθεί, είναι ομιλία-εγκώμιο, για τους Αρμενιανούς γέροντες, που εκφώνησε, εκ μέρους της Κοινότητας και του ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ, ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος, έξω από την εκκλησία της Κοιμήσεως, μετά τη Θεία Λειτουργία του Δεκαπενταύγουστου.

Γερόντισσες και Γέροντες χωριανοί μας.

Εμείς τα παιδιά σας, τα εγγόνια και τα δισέγγονα, σας εκφράζουμε τη συγκίνηση και την ευτυχία μας, που σας έχουμε πλάι μας, ετούτη την ώρα του Δεκαπενταύγουστου, και σας τιμούμε. Τιμούμε εσάς που είστε η τιμή μας, το καύχημα και η περηφάνειά μας.

Εσείς οι πατέρες μας και οι πατέρες των πατέρων μας. Κι εσείς οι μητέρες μας και οι μητέρες των μητέρων μας είστε για μας πρόσωπα ιερά και όσια. Πρόσωπα ηρωικά, πολεμιστές και νικητές στον αγώνα της ελευθερίας της Πατρίδας. Πρόσωπα ηρωικά και στον άλλο αγώνα, τον καθημερινό και δύσκολο, το φοβερό αγώνα: Να δουλέψεις και ν' αναθρέψεις παιδιά κι' αγρόνια, μέσα στη φτώχεια, στη στέρηση, στην ορφάνια, στο διωγμό και στον κατατρογισμό των πολέμων...

Εσάς, γερόντισσές μας, σκύβουμε και φιλούμε το χέρι σας το ροζιασμένο, το χαραγμένο και ξεφλουδισμένο απ' τη δουλειά την καθημερινή, το σκαφτό και το ζυμωτό, την πλύση και τη σπορά, το θέρος και το τρίγος. Το τίμιο, το άγιο χέρι, που μας χεχάιδεψε

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

«ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ» ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Πέρασαν κιόλα τρία χρόνια, από την έκδοση του πρώτου φύλλου της εφημερίδας μας και σχεδόν τέσσερα από το ξεκίνημα της προετοιμασίας. Η προπαρσκευή για την έκδοση της εφημερίδας άρχισε τον Χειμώνα του 1995 και το πρώτο φύλλο εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1996. Η εφημερίδα τυπώνεται σε 1100 περίπου αντίτυπα, από τα οποία αποστέλλονται 200 στο χωριό μας, 400 σε Αρμενιανούς και φίλους τους που ζουν στην Αθήνα, 380 στην υπόλοιπη Ελλάδα, κυρίως στην πόλη των Χανιών και στην επαρχία Αποκορώνου, και 30 στον υπόλοιπο κόσμο, Αμερική, Αυστραλία, Αφρική. Η εφημερίδα ξεκίνησε να τυπώνεται σε οκτασέλιδο, δύο φύλλα ήταν δεκαεξασέλιδα, το προτελευταίο εικοσασέλιδο και έχουμε τη φιλοδοξία να το σταθεροποιήσουμε στις δεκαξέρι σελίδες. Η εφημερίδα επίσης εκδίδεται τακτικά ανά τρίμηνο, έχουμε ένα σταθερό αριθμό συνεργατών που ξεπερνά τους δεκαπέντε σε κάθε φύλλο, και για την ώρα δημοσιεύουμε όλα τα κείμενα που μας έρχονται. Επίσης καταφέραμε και την στέλνουμε σε όσους μας την έχουν ζητήσει.

Μας λείπουν πολλά, για να βελτιωθούμε. Μας λείπει η υλικοτεχνική υποδομή, η στέγη, το συστηματικό αρχείο, τα οικονομικά μέσα. Αλλά κυρίως αυτό που μας λείπει, είναι η συστηματική συνεργασία με τους φορείς χωριού μας. Η συνεργασία με το Τοπικό Συμβούλιο, τον Δήμο, τους άλλους φορείς του χωριού και τους μόνιμους κατοίκους του είναι για μας ζήτημα πρώτης προτεραιότητας και σ' αυτό θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια για να τη βελτιώσουμε.

Γ. Τ.

Μια σπάνια, ιστορικής αξίας, αρμενιανή φωτογραφία

Το πρωτότυπο της το έχει η σεβαστή μας χωριανή Μαρίκα Βασμουλάκη - Μιχελογιάννη, η οποία είχε την καλοσύνη να μας παραχωρήσει αντίγραφο γι' αυτήν τη δημοσίευση. Η ίδια μας έστειλε κι ένα σημείωμα με τα ονόματα των προσώπων που εικονίζονται, παρέχοντάς μας και προφορικές διευκρινιστικές πληροφορίες γι' αυτά, καθώς και για τον πιθανό φωτογράφο. Μια λεπτομέρεια που έχει σημασία για την πολιτισμική μας Ιστορία, δεδομένου ότι, τω καιρώ εκείνω, στις αρχές δηλαδή του αιώνα μας, τέτοιες πολυτέλειες ήταν σπάνιες για την επαρχία, ακριβές και δυσπρόσιτες. Και όμως η διασταύρωση των πληροφοριών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το φωτογραφείο έδρα του είχε αποκορωνιάτικο χωριό, την Κάινα, και σίτι με ειδικό... σκηνικό διάκοσμο. αλλά και ο φωτογράφος αποκορωνιώτης ήταν, γνωστός και αγαπητός γραμματικός, ποιητής, καλαμπουρτζής και πολυτεχνίτης: ο Παντελογιάννης.

Πληροφορίες ακόμη μας έδωσαν:

Η σεβαστή μας Μαρία Σταυρουλάκη-Καλλιβρετάκη, η οποία κατάγεται από την Κάινα, είχε δάσκαλο τον Παντελογιάννη κι γνώριζε καλά το πρωτοποριακό φωτογραφείο του, το οποίο ήτανε βέβαια φαινόμενο για την εποχή του.

Ο Δήμαρχος του Δήμου Βάμου Γιάννης Χατζηδάκης, ο οποίος διασταύρωσε και εμπλούτισε τις δικές του πληροφορίες με στοιχεία που το έδωσε η κυρία Έλσα Δημητρ. Λαμπράκη.

Ο καθηγητής των μαθηματικών Μιχάλης Τζιανουδάκης, ανηψιός του αειμνηστού Μιχάλη Φραντζεσκάκη, που κι αυτός συμβουλευτήκε τον εξάδελφό του, καθηγητή του Πολυτεχνείου, Γιάννη Φραντζεσκάκη.

Όλους τους ευχαριστούμε θερμά, κι απ' αυτήν εδώ τη θέση.

Λάβαμε ακόμη υπ' όψιν τις πολύτιμες πληροφορίες που μας δίνει στο βιβλίο του για τους παλιούς Αρμένους ο αειθαλής σεβαστός μας φίλος Στέφανος Κ. Φρεσκάκης, καθώς και όποια άλλα στοιχεία για πρόσωπα της φωτογραφίας βρήκαμε στις ιστορικές πηγές.

Κατόπιν όλων αυτών και με βάση τις πληροφορίες Μιχελογιάννη, η οποία μας επισήμανε γενικά τα πρόσωπα της φωτογραφίας και το χωριό του φωτογράφου, μπορούμε, με ελάχιστες πιθανότητες λάθους, να συντάξουμε τον ακόλουθο αναλυτικό πίνακα εικονιζομένων προσώπων:

Καθήμενοι: 1. **Χρήστος Λαμπράκης**, πατέρας του ιδρυτή του "Ελευθέρου Βήματος", των "Αθηναϊκών Νέων" κ.λ. Ο Χρήστος Λαμπράκης από τον Βάμο, πέθανε το 1908, αφήνοντας έγκυο την γυναίκα του, γι' αυτό και το παιδί που γεννήθηκε το επόμενο έτος, βαπτίστηκε με το όνομα του πατέρα του, Χρήστος. Αυτός ο Χρήστος ήταν ο γνωστός στους παλιότερους, νεώτερος αδελφός του Δημητρίου Χ. Λαμπράκη.

2. **Στυλιανός (Στυλιανάκης) Αναστασιάδης**, πατέρας του ήρωα του Ακρωτηρίου Ανέστη Αναστασιάδη, σημαντική προσωπικότητα των Αρμενίων, για τον οποίο έχουμε γράψει επανειλημμένως στην "Ελευθερόπολη".

☞ συνέχεια στη σελίδα 3

κοινωνικά

ΓΑΜΟΙ

Ο Γιάννης Νικολοδούκας και η Αρτεμισία Τσιτσιριδής, παντρεύτηκαν στους Αρμένους, στις 17 Απριλίου.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν χαρούμενοι και ευτυχισμένοι

ΓΕΝΗΣΕΙΣ

Η Αιμιλία Μανουσάκη σύζυγος του Λευτέρη Παπαδάκη γεννήσε στις 24 Μάρτη αγοράκι.

Η Κατερίνα Τσιτσιριδής σύζυγος του Αναστάση Χατζηαγγελιάκη γεννήσε στις 3 Μαΐου κοριτσάκι.

Να τους ζήσουν.

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Πέθανε και ετάφη στη Ραφήνα ο Νικόλαος Καβρουλάκης.

Πέθανε στα Χανιά και ετάφη στους Αρμένους στις 24 Μαρτίου η Μαρίκα Μαραγκουδάκη το γένος Παπαμαρκάκη.

Πέθαναν και ετάφησαν στην Αθήνα, τον Ιανουάριο οι Γιάννης και Θωμαή Κοκκινάκη.

Πέθανε στην Αθήνα και ετάφη στους Αρμένους στις 19 Μαΐου η Μαρία Κουτσουπάκη, σύζυγος του Στεφάνου και μητέρα του Θοδωρή και της Ειρήνης.

Πέθανε στις 26 Μαΐου ο Παναγιώτης Καλλιβρετάκης, σύζυγος της Στέλλας και πατέρας της Κούλας. Ο Παναγιώτης έζησε τη σκληρή και επώδυνη μάχη του και για αρκετά χρόνια ήταν νικητής. Τελικά δεν άντεξε και μας άφησε να τον θυμόμαστε, να θυμόμαστε τις και τις δύσκολες στιγμές που έζησε αυτός και η οικογένεια του με αποκορύφωμα το πρόωρο και άδικο χαμό, πριν από δεκαπέντε χρόνια, του γιου Γιώργη, του "Γιωργακιού" όπως τότε κατέχαμε. Ο Παναγιώτης χαρακτηριστική φυσιογνωμία Αρμενιανού δουλεψτή, που μπόρεσε και πάλεψε με ότι του έστειλε ο Θεός. Άνθρωπος που αγαπούσε τη ζωή και τις χαρές της δεν έκανε πίσω και τις πιο

δύσκολες ώρες της ζωής του. Φιγούρα λες και φύτρωσε από τους βράχους της Μαραθμούρας, στάθηκε ορθός ακόμα και όταν πάλευε με την αρρώστια του. Κυριολεκτικά ορθός μιας από τους πόνους δεν μπορούσε να κάτσει, όμως ποτέ δεν έχασε το κουράγιο του. Θα μου μείνει αξεχάστη η φυσιογνωμία του, με τα μαύρα ρούχα και τη μακριά γενειάδα να περιφέρεται στον κήπο του σπιτιού του. Ένα κήπο που χώριζε τα σπίτια μας, αλλά δεν χώριζε

τις πολλές χαρές και τις μεγάλες λύπες των οικογενειών μας. Ο Παναγιώτης έφυγε και πήγε να βρει το γιο του και τους αποδέλοιπους συγγενείς και φίλους του, Στέλλα και Κούλα ας είστε καλά να τον θυμάστε.

Γ. Τ.

Πριν ακόμα συνέλθουμε από το θάνατο του λατρευτού μας συζύγου και πατέρα Παναγιώτη Καλλιβρετάκη

Νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε δημόσια όλο τον κόσμο που μας συμπαρησάστηκε με κάθε τρόπο κατά τη διάρκεια της ασθένειάς του και όλους όσους προσευχήθηκαν μαζί μας για την ανάπαυση της ψυχής του. Ευχαριστούμε ιδιαίτερος τους γιατρούς του Νοσοκομείου Χανίων που κατέβαλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες στον άριστο αγώνα με το θάνατο για να τον κρατήσουμε στη ζωή. Τον κ. Νίκο Καλλιβρετάκη, τον κ. Γιάννη Τζανάκη, τον κ. Γιάννη Χριστουλάκη, τον κ. Μανώλη Αλιφιέρη, την κ. Χαρά Αντωνίου, τον κ. Κώστα Μαρκάκη, την κ. Έλενα Τσαμαντάκη, τον κ. Φ. Μαρινάκη, τον κ. Μουστάρδα, όλο το νοσηλευτικό προσωπικό της Β' Χειρουργικής Κλινικής και κυρίως την κ. Ευαγγελία Κοτρωνάκη που έκανε τα πάντα για να του απαλύνει τους πόνους. Η παρουσία της μας έδινε κουράγιο και δύναμη. Ευχόμαστε σε όλους υγεία προσωπική και οικογενειακή.

Η σύζυγος Στέλλα και η κόρη Κούλα, Καλλιβρετάκη

ΕΝΑ ΑΝΤΙΟ ΣΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ

Αντώνη το εισιτήριο για το μακρινό σου ταξίδι δεν ήταν για σένα. Ίσως ήταν για κάποιο νεότερό σου. Δεν το επέτρεψες όμως, φτάνει πια είπες, έζησες από κοντά τον πόνο της μάνας του Πέτρου και του Βασίλη, του Γιώργου και τόσων άλλων. Ο χάρος πέρναγε από την πλατεία, τον είδες και το κατάλαβες, προσπάθησες να τον εμπόδισεις, όχι άλλα παιδιά, του είπες, άστα να ζήσουν αυτά και πάρε εμένα. Του τόπες ήρεμα και χαμογελαστά, η θεϊκή σου μορφή του άρεσε και δεν προχώρησε παραπάνω, σε σημάδεψε και έφυγε. Σε άφησε λίγο να ετοιμαστείς να τακτοποιήσεις την οικογένειά σου, να χαρητέψεις τους φίλους και χωριανούς σου. Η ώρα είχε φτάσει.

Φύε και συμμαθητή Αντώνη, προχτές σε περιμέναμε στην πλατεία να περάσεις για τελευταία φορά, είμαστε όλοι οι συνομήλικοί σου, δεν είμαστε λυπημένοι ούτε στεναχωρημένοι, ξέραμε ότι μας έβλεπες και θα μας μάλωνες. Κάποιος είπε ότι πολύ νωρίς ξεκίνησε ο Θεός να παίρνει από την ηλικία μας και διάλεξε εσένα.

Πάντα ήσουν ο καλλίτερός μας Αντώνη. Σε θυμάμαι στο Δημοτικό όταν παίζαμε και κάναμε ζαβολιές, πάντα έτρωγες ξύλο μόνο εσύ, όχι επειδή έπρεπε αλλά για να μην το φάμε εμείς. Κάθε πρωί τρέχαμε όλοι να αντιγράψουμε από τα τετράδιά σου, και εσύ ποτέ δεν μας το αρνήθηκες. Όπως ποτέ δεν αρνήθηκες σε κανένα την καλοσύνη σου, την συμβουλή σου, το χαμόγελό σου την ανθρωπιά σου. Ίσως για αυτό Αντώνη να μας αποχαρήτησες τόσο νωρίς, δεν σου ταίριαζε αυτός ο κόσμος ή γιατί κανείς μας δεν ξέριε ποια ζωή είναι καλλίτερη και ποιοι είναι τελικά οι τυχεροί, αυτοί που μένουν ή αυτοί που φεύγουν.

Γ.Κ.

Το ώρα καλή του Αντώνη

Ένα αφδόνι θλιμμένο, κρυμμένο στα φύλλα
Το τελευταίο Σου Καλοκαίρι, Αντώνη!

Η στράτα Σου ... μισοπωμένο τραγούδι
Παναγία μου!

Τούστευες το μπάτς Σου

Το πανί του ονειρού Του να πρόλαβε να σπρώξει

Στα όρια του χρόνου

Νάκανε ένα μουρμουρητό την αληθινή ζωή

Την αποδέλοιπη ζωή

Που δε πρόλαβες, Αντώνη!

Καλοκαίρι, Αντώνη!

Πυργολίκι, Αντώνη!

Ολυμπιακός Αρμένων, Αντώνη!

Μαϊστράλι, Αντώνη!

Όλη η ζωή Σου μισαρχνισμένη

Τι ήταν η ζωή...

Εκείνο το μισανοιχτό χαμόγελό Σου

Εκείνο το αδέξιο, μισατέλειωτο μεϊδιάμα Σου

Πρόαγγελο- μπουμπουκί χαράς που δεν έσκαγε

Το μύρο της οιοει νεότητάς Σου

Που δε πρόλαβες Αντώνη!

Ομορφο πρόσωπο ...

Τι να πρωτάκουσες ...

Της Αγγελίνας το ναουρητό ...

Της Αφροδίτης το αδελφικό χαδί...

Των πλατανιών το ψήθυρο ...

Του Λιοτριβιού σας το βουητό ...

Το μύχθου της φαμίλιας Σου το βόμβο...

Ποιοι νάταν οι ίσκοι, οι ήχοι

Οι χρωματισμοί του ταβανιού της γένας

Που Σ' έφερε ως σε μας

Με μια εμπειρία Αθωότητας

Που μας σάστιζε

Ετσι δεν είναι Γιάννη, Βασίλη, Δημήτρη, Θοδωρή

και σεΐς οι άλλοι οι προγενέστεροι

Ετσι δεν είναι Γιώργη, Κωστή, Μίνω, Χρήστο, Τάσο και σεΐς οι άλλοι οι

συνομήλικοί Του

Ετσι δεν είναι Παυλή, Νίκο, Γιάννη, Σταύρο, Μανώλη

και σεΐς οι άλλοι οι επόμενοι

"Ωρα καλή Σου καθώς διαβαίνεις

Με μια μονάχα δρασκελιά

Γη και ουρανό

Ωρα καλή Σου καθώς μαϊεύεις

Φως και γαλήνη"

Κι ύστερα γίνε ένα αστέρι

Να τανε χαμογελάς

Της κυράς Σου της Ιωάννας

Τω κοπελιώ Σου

Της Βάγιας της Νεκταρίας του Γιώργη

Γίνε ένα αστέρι

Να Τους κλείνεις το μάτι

Να μη φοβούνται

Ωρα καλή Σου, Αντώνη!!!

Ιωάννης Ανδρέα Στυλιανομανωλάκης

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων
και του συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομιχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιριδού Ελένη

☞ *Τιμή στις γερόντισσες και τους γέροντες*
συνέχεια από τη σελίδα 1

μικρά και μας ευλόγησε άντρες, όμοια άγιο με το χέρι ετούτης της άλλης φτωχιάς μάνας, της γυναίκας του μαραγκού, που γέννησε και βύζαζε Θεό, της Θεοτόκου, που την Κοίμησή της μνημονεύει το χωριό σήμερα.

Είναι, χωριανοί μου, ετούτες οι γερόντισσες οι μητρες οι ιερές, που γεννήσανε και χαρίσανε στην

Στη φωτογραφία ο Χαράλαμπος Μπουρναζός, εκφωνεί την ομιλία του στην εκδήλωση του 1980. (Φωτογραφία από το αρχείο του συλλόγου "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΑΔΗΣ").

πατρίδα εκείνους τους ωραίους και γενναίους άνδρες, σαν τον Ανέστη Αναστασιάδη και τους άλλους αρχαγγέλους της Ελληνικής ελευθερίας.

Κι όποιος μετρώντας τούτα τα λόγια, τα κρίνει μεγάλα, ας σκεφτεί κι ας συγκρίνει αυτές τις γυναίκες με πολλές άλλες ξενότροπες σημερινές. Και συγκρίνοντάς τες θα δει τη διαφορά, την αξία, θα δει που βρίσκεται η αξία η μεγάλη, η ανεξτίμητη τούτων εδώ των κιβωτών του χωριού. Που κλείνουν τους θησαυρούς, τα θησαυρίσματα κι είναι οι ίδιες θησαυρίσματα, θησαυροφυλάκια και θησαυροφύλακες των ιερών παραδόσεων του τόπου, των αξιών του λαϊκού βίου και πολιτισμού.

Αν ήτανε μπορετό, να γίνονταν τούτη την ώρα, απολούτουρα της Κοιμήσεως μια άλλη ιερή λειτουργία των Παθών, με λειτουργισσες ετούτες εδώ τις μανάδες του χωριού. Να μάσε διηγούνται τα πάθη ντως, ογδόνα χρόνους πάθη και πίκρες και πείνες κι αρρώστιες και θαμούς...

Να μάσε διηγηθεί η θεά η Αννίτσα η Νικητογιάννα να τα πάθη της, πόσα κοπέλλια γέννησε έθαψε κι ανάθρεψε! Πόσα περβόλια φύτεψε, πόσα λιώφυτα μάζωξε, σπορές, θερίσματα, αλωνίσματα βίου, ισοβίου καταναγκαστικού κι αγόγγυστου. Κι η θεά η Αννίτσα από το δουλέμα και το σκύνιμο στη γη, τσάκισε και δίπλωσε στα δυο, κι είναι σαν το σπα-

σμένο κλαδί, που έγυρε θένε τη γη και δεν δύναται να ορθωθεί ξανά να ιδεί το φως.

Ίδιο το λύγισμα και της θειάς Αργοτίνης, το δίπλωμα στα δυο και τούτου του αιωνόβιου Κρητικού όρου, του Μπάμπια Μιχάλη του Γερούλιου που, αετός τώρα χωρίς φτερά, κατέβηκε από τα Όρη, για να ξεχειμωνιάσει στον Αρμενιανό κάμπο.

Να μάσε διηγηθούν όλοι ετούτοι οι γέροντές μας τους βίους, βίους αγίων και συναξάρια μαρτύρων. Να διδάξουν εδώ, στον περίβολο και υπό το βλέμμα της Παναγίας, το ιερό δράμα, τη σύγχρονη Ελληνική τραγωδία, τη θυσία και αυτοθυσία του Κρητικού γονιού. Για να δούμε ποιои και πως δημιούργησανε, διασώσανε και διατηρήσανε την τιμή, την περηφάνεια, την ανθρωπιά και την αρχοντιά τούτου εδώ του τόπου και τούτου εδώ του λαού.

Θα ήτανε αυτές οι διηγήσεις άσματα ηρωικά και πένθημα για τη χαμένη ντως ατομική ζωή, την κερδισμένη όμως για το χωριό και το έθνος. Γιατί είναι τούτοι οι γονέοι του χωριού, ίδιος ο σίτος του Ευαγγελίου ο πεσών εις την γην που αποθαίνει ο ίδιος δια να φέρει καρπόν πολύν. Και έφερε καρπόν πολύν. Και ιδέστε τον: Ιδέστε εσείς, Γονέοι Δημιουργοί, και καμαρώστε αυτά τα νέα παιδιά που σας τριγυρίζουν και σας στολίζουν σαν την πρασινάδα και το μελίσι, που φωλιάζει στη γερικη ελιά, καθώς λέει ο ποιητής.

Αυτούς τους νέους δουλευτές της γης, τους τεχνίτες, τους επιστήμονες, τους γραμματικούς. Καμάρι σας και καμάρι μας, ελπίδα, από-

Στη φωτογραφία, μια άποψη από την εκδήλωση του 1980. (Φωτογραφία από το αρχείο του συλλόγου "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΑΔΗΣ".)

δειξη κι εγγύηση πως ο ωραίος, ο λεβέντης, ο Κρητικός άνθρωπος ανασταίνεται, ανανεώνεται, εμπλουτίζεται και συνεχίζεται σ' αυτά τα νέα παιδιά, που ζού-

νε τώρα τ' αυγιά, τα δροσερά χρόνια, δροσιά και στολίδι στα δικά σας χρόνια, τα όρμημα, τα καρπωμένα, τα μεστωμένα και τα χρυσά!

Κι αν έρχονται σήμερα οι φίλοι οι γι εδικοί μας, να παινέψουνε, να χαρούνε και να συγχαρούνε το χωριό, για τους ανθρώπους τους καλούς, τους καλόκαρδους, τους καλότροπους, τους ήμερους και ειρηνικούς. Το χωριό που δεν έβγαλε πατροχτόνο κι αδερφοχτόνο, μήτε προδότη των καταχτητών, δεν έκαμε φονικό κι ατιμίες αδερφικές στα δισεκα χρόνια, η τιμή αυτή ανήκει στους γονέους του χωριού και πρώτα σε τούτες τις γερόντισσες μανάδες, που δε μας βυζάζανε το φαρμάκι του μίσους, παρά γάλα αγάπης, ανδρείας κι ελευθερίας.

Στις γερόντισσες ετούτες και στις άλλες, τις άγιες

Στη φωτογραφία, μια άποψη από την εκδήλωση του 1980. (Φωτογραφία από το αρχείο του συλλόγου "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΑΔΗΣ".)

γυναίκες, που αναπαύονται στο κοιμητήρι του χωριού κι είναι σίγουρα, παρούσες εδώ τούτη την ώρα, γαλήνιες, ήσυχες και δικαιωμένες μ' αυτό τον Άρτο της Αγάπης που γευόμαστε, στην Άγια ετούτη Τράπεζα της Ομόνοιας και της ομοφυχίας των παιδιών τους. Και ήσυχες και γαλήνιες θα πάρουν κι εκείνες τον νεκρόδειπνό τους, εν ταις σκηναίς των δικαίων.

Η Κοινότητα και ο Σύλλογος κάνουν τούτη την εκδήλωση για τους Γέροντες, τις ρίζες του χωριού, πράξη επιστροφής στις ρίζες μας, επιστροφής στο ζωοδότη μαστό, στις αξίες και στις ανθρωπιστικές παραδόσεις του τόπου.

Εσάς τις ρίζες της ζωής, τιμούμε και προσκυνούμε, σήμερα Δεκαπενταύγουστο, σ' αυτό το ομόφυχο, το πάνδημο και μεγαλοπρεπές, κατά που σας αξίζει, γερόντισσες και Γέροντές μας προσκύνημα.

Αρμένιοι, Δεκαπενταύγουστο του 1980.
ΧΑΡ. ΣΤΡ. ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ

☞ *Μια σπάνια, ιστορική αξία,*
αρμενιανή φωτογραφία
συνέχεια από τη σελίδα 1

3. **Κατίνα Μπουρναζού-Αναστασιάδου**, σύζυγος του "Στυλιανάκη". Στα πόδια της έχει την εγγονή της Φιναρέτη, πρώτο παιδί της κόρης της Χρυσάνθης Αναστασιάδου-Βασμουλάκη.

Ορθοί

1. **Αικατερίνη Μπενάκη-Λαμπράκη**, σύζυγος του Χρήστου Λαμπράκη, που βρίσκεται στην φωτογραφία, μπροστά της καθήμενος.

2. **Όλγα Αναστασιάδου**, σύζυγος, κατόπιν, του Γεωργίου Βιριράκη (του "Μπιρφογιώργη"), γιού του

Δημητρίου, όχι του "Κουρβετζούρη", αλλά του "Χατζή").

3. **Ιωάννης Βιριράκης** (γιός κι αυτός Δημητρίου, του "Χατζή").

4. **Κατίνα Καραβασιλή-Βιριράκη**, πλάι στον σύζυγό της Ιωάννη Βιριράκη. Ανάμεσά τους διακρίνεται η μια από τις δυο κόρες τους (η άλλη κόρη τους ήταν η Μάχη), η:

5. **Ελένη Ι. Βιριράκη**, δασκάλα, κατόπιν στο Παρθεναγωγείο Αρμένων.

6. **Ανδρόμαχη Αναστασιάδου**, σύζυγος, κατόπιν, του δασκάλου Χαράλαμπου Μακρινδάκη. Κρατά στο χέρι της το Ευαγγέλιο και έχει τσεμπερί στο κεφάλι,

επειδή επιθυμούσε να γίνει μοναχή, μετά τον θάνατο στο Ακρωτήρι, το 1897, του αδελφού της Ανέστη Αναστασιάδη.

7. **Στυλιανός Α. Βιστάκης**, γιός του σπουδαίου ελληνοδιδασκάλου στο Σχολαρχείο του Βάμου, και, κατόπιν, τον Αρμένων, και αρχιγραμματέας του δικαστηρίου "των εν Βάμο πρωτοδικών", Λαμπροκλή Στυλ. Βιστάκη και της Ελπίδας, της τέταρτης κόρης του Στυλ. Αναστασιάδου. Ο Στυλιανός Α. Βιστάκης παντρεύτηκε αργότερα την μικρή της φωτογραφίας Ελένη Ι. Βιραράκη και μετανάστευσαν στην Μασσαλία, όπου ζουν σήμερα τα παιδιά τους.

X.M.

Η ροδαρά μας

Χαρά στην τέτοια ροδαρά και ποια κυρά την έχει.
Και στάζουνε τα ρόδα της ροδόσταμο και τρέχει

Μαντινάδες Αποκορωνιώτικες

Μη με θεωρείς μικρό-μικρό μέσα στην παντελόνα
μα 'γω 'μαι που την έφταξα στον πήδο τη χελώνα

Σαν αποθάνει ο Νταής, θα πάρω τη Νταίνα
που 'ναι ψιλή νοικοκερά κι είναι και παραλίνα.

Σαν τα κακόψιστα κουκιά από 'χω στο τσιβάλι
έτσι, μωρή σε ρέγουνται ούλοι, μικτοί μεγάλοι.

Πεισματικό σου, θα γενώ τσιτσέκι στο λιβάδι
για να περνάς να με θεωρείς να ν' η καρδιά σου μαύρη

(Οι μαντινάδες αυτές δημοσιεύθηκαν το 1941. Μαντιναδολόγος είναι η Πλακιανή Βασιλική Πατρελάκη, που, όπως μας πληροφορεί ο φίλος Στρατής Μαραθάκης, που Πλακιανός είναι κι αυτός, ώρα σου καλή, Στρατή, η συγχοιρανική του ματιανδόρισα γεννήθηκε το 1887 κι έζησε ως το 1966.

Γνωμικά και παροιμίες του Ερωτόκριτου

Άφισ τσι μήνες να διαβού, το χρόνο να περάση,
τ' άγρια θεριά μερώνουσι με τον καιρό στα δάση
με τον καιρό τα δύσκολα και τα βαρά αλαφραίνου,
οι ανάγκες, πάθη κι αρρωσιτιές γιαιτρεύουνται και
γιαίνου.

Πολλές φορές η μαστοριά ενίκησε τη φύση.

{Ο έρωτας} κάνει τον ακριβό φτηνό, τον άσκμο, ερωτάρη,
κάνει και τον ανήμπορο, άντρα και παλικάρι,
το φοβιτσάρην άφοβο, πρόθυμον τον οκνιάρη,
κάνει και τον ακάτεχο να ξεύρει κάθε χάρη.

Στη μια μερά σου είν' ο γιατρός κι άλλους γυρεύεις.

Αινίγματα

- Καρακάτσα μακρυμούρα, γλυκομαγερευτού.
(ιαρίλι οα)
- Ανοιγοκλειούν οι κάμερες μα χτύπος δε γροικάται.
(ουρη πσ)
- Ατζιγγάνα γαστρομένη και τη φαμελιά ανημένει.
(οιλιλόφ οαρηελ ιηρηια)
- Άσπρος κάμπος μαύρες αίγες. Χαράς τόνη που τσι
λαλεί.
(ουρηπύηδλ πσ)

Καθαρογλωσσίδι

Να το ρακοπότηρο
καλαθοδισακοσκαραβελοσομοροστρασουδογαίδου-
ρολιβαδοποταμοθαλασσίωμε.

Λόγου χάρη!

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ (Μέρος Γ', στίχοι 565-630)

'Ηρθεν η ώρα κι ο καιρός, να μιληθούν τα πάθη
και ο εις τ' άλλου τως τα κουρφέα ν' ακούση και να μάθη.
Στο παραθύρι η Αρετή ήστσκε κι ανιμένει
το σκότος κείνο δε δειλιά, ύπνος δεν τη βραβαίνει

δίχως φωτιά ήτον εδεκεί φοβόντας μη περάση
κιανείς και δη αντλήρισμα και το κακό λογάση.
Στη σκοτεινάγρα εκάθουτον κ' η νένα την αφήνει
για τότες δεν εθέλησε να στέκη μετά κείνη.
'Ησωσεν ο Ρωτόκριτος στου σιταριού το σπίτι
και ποια μερά είν' πλιά χαμηλή, γνωρίζει και θεωρεί τη,
και μ' όλο οπου 'τον δύσκολη στ' ανέβασμα, αντρεϊεύτη
πολλά πιδέξα ανέβηκε, χαλίκι σκιάς δεν πέφτει.
Ετούτον είναι φυσικό κεινόν οπ' αγατούσι:
εις έτοιες χρείες σα λάχουσι, πουλιά φτερά βαστούσι.
Εσίμωσε ο Ρωτόκριτος, στο παραθύρι απλώνει
κι αγαληνά και σιγανά ποιός είναι φανερώνει.

Με ταπεινότη η Αρετή τρέμοντας πιλογάται,
με μια φωνή έτσι δαμινή, που δεν καλογορικάται.
Εφανέρωσαν το κ' οι δυό πως είναι εκεί σωσμένοι
κι απόκει στέκου σα βουβοί κ' η γλώσσα τως σωπαίνει.
'Ητρεμ' εκείνη σ' μια μερά κ' εκείνος εις την άλλη
κι ο γεις τον άλλο ενίμενε την εμιλιά να βγάλη
μιαν ώρα εστέκα αμιλητοι και τα πολλά οπου χόνα,
εχάσαν τα, σου φαίνεται, την ώρα που εσιμώνα.
Δεν είχαν την αποκοτιά στα θέλου να μιλήσου,
δεν ξεύρουτον από ποια μερά τα πάθη τως ν' αρχίσου.
Ωσά λαήνι οπου γενή πολλά πλατύ στον πάτο
κ' εις το λαμό πολλά στενό κ' είναι νερό γεμάτο,
κι όποιος θελήση και βαλθή όξω νερό να χύση
και το λαήνι με τη βιά προς χάμαι να γυρίση,
μέσα κρατίζει το νερό κι απ' όξω δεν το βγάνει
κι όσο το γέρνει τόσο πλια μόνον τον κόπο χάνει,
εδέτσι εμοιάσασι κι αυτοί κ' ήσα γεμάτοι πάθη,
η αποκοτιά τως να τα πουν, ως εσιμώσα, εχάθη
και θέλοντας να πουν πολλά, τα λίγα δε μπορούσι
το στόμα τως εσώπαινε, με την καρδιά μιλούσι.
'Ητονε πρώτη η Αρετή που αρχίνισε να λέγη
και τρόπο πλια ομορφότερο και τακτικό γυρεύγει
κι αρχίζει να τόνη ρωτά κ' η εμιλιά τση η πρώτη.
ΑΡΕ. του λέει: "Γιάνα σγουράφισες την άσκημή μου
νιότη
κ' εκράτηξες τη φυλακτήν εις τ' αρμαράκι μέσα
με τα τραγούδια οπου 'λεγες κι οπου πολλά μ' αρέσα;
'Ιντα αφορμή εξεκίνησε την όρεξή σου εις τούτα
από την πρώτη π' άρχισες τραγούδια και λαγούτα;

Και σ' ίντα στράτα πορπατείς κ' ίντα 'ναι τα γυρεύεις
κ' ίντα 'χειμε του λόγου μου και θες να με παιδείης";
ΠΟΙ. Ετούτα λέγει μοναχάς για τη φοράν εκείνη
και για την πρώτη ως εκεί εβάλθη ν' απομείνη.
Πλιά απόκοτα ο Ρωτόκριτος τα πάθη του δηγάται,
κάνει τη κι ανεδάκρωσε, κουρφέα τόνη λυπάται.
Τα 'λεγε, τ' ανεθιβανε, καθ' ένας που διαβάζει
κι οπου 'κουσε κι οπου 'καμε, μπορεί να τα λογάξη
δε θε να χάνω τον καιρό κι άγνωστο να με πήτε,
να λέγω εκείνο π' όλοι σας με την καρδιά θεωρείτε.
Ως την αγή τσι πόνους του ο Ρόκριτος εμιλειε,
το παραθύρι σπλαχνικά αντίς εκείνη εφιλειε,
μα η Αρετούσα σπλαχνικά τα τση 'λεγε αφουκράτο
και μόνον αναστέναζε, με δεν απιλογάτο.
ΑΡΕ. 'Ητονε πρώτη η Αρετή που λέγει: "Ξημερώνει
κι άμε να πηαίνης, μίσεψε, τούτο για δα σε σώνει.
Πάλι αύριο αργά ανιμένο σε σ' τούτο τον ίδιο τόπο,
κουρφέα, να μη μας δου ποτέ μάτια άλλωνών ανθρώπω
και μόνο με την εμιλιά να λέγω, να μου λέγης,
αμ' άλλο τίβοτσι από με κάμε να μη γυρεύης".
ΠΟΙ. Αποχαριεπιστήκασι κ' οι δυό την ώρα εκείνη
και με τους αναστεναμούς κλάμα κουρφόν εγίνη.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟ

1. Ο ποιητής

Ποιητής του "Ερωτόκριτου" είναι ο Βιτσέντζος Κορνάρος, από την εξελληνισμένη βενετική αρχοντική οικογένεια των Κορνάρων της ανατολικής Κρήτης, κι όπως μας λέει ο ίδιος στους τελευταίους στίχους του ποιήματός:

"ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ είν' ο ποιητής και στη γενιά
ΚΟΡΝΑΡΟΣ

που να βρεθή ακριμάτιστος, σα θα τον πάρη ο Χάρος.
Στην Στεϊάν εγεννήθηκε, στη Στεϊά ενεθράφη
εκεί 'καμε κ' εκόπασεν ετούτα που σας γράφει"...
Ο Β. Κορνάρος θεωρείται ως ο μεγαλύτερος ποιητής της κρητικής λογοτεχνίας, τον οποίον εθαύμαζαν και είχαν ως πρότυπό τους οι κορυφαίοι νεοέλληνες ποιητές, από τον Σολωμό ως τον Σεφέρη, τον Πρεβελάκη και το Ρίτσο. Ο Παλαμιάς μάλιστα, που είναι σ' όλες τις σχετικές αναφορές του μνημειώδους για τον ποιητή του "Ερωτόκριτου", τον αποκαλεί "εθνικό της Ρωμοιοσύνης ποιητή". Οι πληροφορίες μας για τον Κορνάρο, παρά τις μακρές και συστηματικές έρευνες που έγιναν, είναι περιορισμένες.

Τα δύο του έργα, "Η θυσία του Αβραάμ" και ο "Ερωτόκριτος" –ποιητικά αριστουργήματα και τα δύο– δείχνουν ότι η μόρφωσή του ήταν σοβαρή για την εποχή του, αφού εγνώριζε τους κλασσικούς (Ελληνες και Λατίνους) συγγραφείς, την φιλολογική αλλά και την ιατρική επιστήμη του καιρού του.

2. Το έργο

Ο Ερωτόκριτος, που κατά τις νεότερες έρευνες πρέπει να τέλειωσε γύρω στο 1610, αποτελείται από δέκα χιλιάδες περίπου (πρόσφατες εκδόσεις: Στ. Αλεξίου 10.011, Γ. Σαββίδη 9964) ωραίους δεκαπεντασύλλαβους ιαμβικούς στίχους με ζευγαρωτή ομοικαταληξία:
"Τα περιγύλια ελάμπασι κ' η θάλασσα εκοιμάτο,
γλυκός σκοπός εις τα δεντρά κ' εις τα νερά εγρικόατο"...
"Χαμοπετώντας τα πουλιά εγλυκοκικλαδούσα,
στα κλωναράκια τω' δεντρών εομίγαν κ' εφιλούσαν"...

Θα χρειαστεί να παράσουν πάνω από δύο αιώνες απ' αυτήν την ποιητική ευφορία για να ξαναφτάσει η ελληνική ποίηση σε ανάλογες ευτυχιμένες στιγμές με τους "Ελευθέρους Πολιορκημένους" του Διονυσίου Σολωμού:

"Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη, η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι με χίλιες βρύσες χύνεται, με χίλιες γλώσσες κραινεί όποιος πεθαίνει σήμερα χίλιες φορές "πεθαίνει"... Ο "Ερωτόκριτος" είναι έμμετρο ερωτικό μυθιστόρημα -και όχι έπος, όπως συνήθως χαρακτηρίζεται- όπου αντιστορεύονται:

"Των αρμάτων οι ταραχές, έχθρητες και τα βάρη, του Έρωτα η εμπόρεση και της φιλίας η χάρη". Η υψηλή ποιότητα, η θερμή πνοή και η απλότητα του στίχου κατέστησαν τον "Ερωτόκριτο" πανεθνικό λαϊκό ανάγνωσμα.

ΠΟΙΗΜΑ ΕΡΩΤΙΚΟΝ,
Λεγόμενον
ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ,
Συμθεμισθέν από τον ποιητή Εγγλέιστον
BITZEN TSON + KORNARON
Α' από τὴν Χώραν τῆς Σιτίας τῆ Νησιού τῆς Κρήτης,
Τώρα ἔ' πρώτῳ φερὰν μὴ πολλῶν ἔσσον, ἢ ἐπιμίλιας Τυπωμάτων, καὶ Ἀφαιρωμένων
Εἰς τὸν Ἐκλαμπρότατον,
Καὶ Ἀρχιεπίσκοπον Ἀφείντῳ
ΓΕΩΡΓΙΟΝ
ΤΟΝ ΤΖΑΝΔΗΡΗΝ.

Εἰς τὴν Βενετίαν. ρψιγ'.
Εἰς τὴν Τυπογραφίαν Ἀρμενίου τῆ Βενετίας. 1713
© - Τίτυνος de Superiori, e Privilegio.

Το εξώφυλλο της πρώτης έκδοσης του "Ερωτόκριτου" στη Βενετία το 1713, ένα αιώνα μετά τη συγγραφή του.

Και, όπως είναι γνωστό, πολλοί από τους παλιότερους ανθρώπους μας είχαν απομνημονεύσει αρκετά κομμάτια ή και ολόκληρο τον "Ερωτόκριτο", που τον τραγουδούσαν ή τον απαγγέλανε σε γλέντια, συντροφιάς κι αποσπερίδες, ενώ στίχοι του πέρασαν στην καθημερινή ομιλία κι έγιναν παροιμιώδεις:

"Του κύκλου τα γυρίσματα που ανεβοκατεβαίνουν και του τροχού που ώρες ψηλά κι ώρες στα βόθρα πηγαίνουν, και του καιρού τ' αλλάγματα που αναπαημό δεν έχουν, μα στο καλό κ' εις το κακό περιπατούν και τρέχου"... Εκτός όμως από τη λαϊκή αυτήν αποδοχή, το ποίημα προκαλούσε ανέκαθεν τον θαυμασμό και των λογίων, χαρακτηριστικός, δε είναι ο έπαινος του Γεωργίου Τερτσέτη, πνευματικού οδηγού του Διονυσίου Σολωμού, ο οποίος αποκαλεί τον "Ερωτόκριτο" εθνικό ποίημα ενώ αργότερα ο Κωστής Παλαμάς, του οποίου αναφέραμε και πιο πάνω τον επαινετικό του λόγο για τον Βιτσέντζο Κορνάρο, χαρακτηρίζει τον "Ερωτόκριτο" δείχτη του δρόμου που θα έπρεπε να ακολουθήσει η ελληνική ποίηση. Και ο καθηγητής Λίνος Πολίτης, από τους σοβαρότερους μελετητές των Κρητικών Γραμμάτων, γράφει ότι "Ο Ερωτόκριτος" είναι το αριστούργημα της κρητικής λογοτεχνίας είναι συνάμα και ένα έργο κορυφαίο της νεοελληνικής ποίησης ολόκληρης, ένα ορόσημο", και

οι στίχοι του "είναι από τους πιο μελωδικούς δεκαπεντασύλλαβους που έχουμε στην νεοελληνική λογοτεχνία". Ενώ ο κορυφαίος ιστορικός της νεοελληνικής λογοτεχνίας, Κ. Θ. Δημαράς, συγκρίνοντας τον "Ερωτόκριτο" με το πρότυπό του, το γαλλικό μεσαιωνικό μυθιστόρημα "Ο Παρίσης και η Βιέννα", γράφει πως "από ένα μυθιστόρημα της σειράς ο Έλληνας ποιητής έκαμε ένα αριστούργημα", στο οποίο "βρίσκομε βαθειά χαραγμένη την ελληνική σφραγίδα". στον "Ερωτόκριτο", γράφει μεταξύ άλλων επαινετικών, έχουμε μια θαυμάσια ώριμη ποιητική γλώσσα, πλούσια, πλαστική μαζί και μελωδική.

Από την άποψη του στίχου έναν αφεγάδιαστα δουλεμένο δεκαπεντασύλλαβο που παρακολουθεί με ίση επιτυχία την καμπύλη του ελληνικού λαϊκού στοχασμού και του ελληνικού λαϊκού στίχου.[...] Η ρίμα δεν στέκει κι αυτή χαμηλότερα. Μια υψηλή και ισόρροπη μαζί φαντασία βρίσκεται στην αφετηρία της ποίησης αυτής". Αναφέρουμε ακόμη την περίφημη μελέτη του Γ.Σεφέρη η οποία αποτελεί έναν ύμνο για το "Ερωτόκριτο". Οι μελέτες όμως για τον "Ερωτόκριτο" και οι εκδόσεις του έργου στην Ελλάδα και το εξωτερικό είναι πολλές. Απ' αυτές αναφέρουμε τρεις, τις πιο σπουδαίες και υποδειγματικές στο είδος τους: του Στ. Ξανθουδίδη (πρώτη έκδοση, Ηράκλειο 1915), του Στ. Αλεξίου (πρώτη έκδοση, Αθήνα 1980), του Γ. Π. Σαββίδη (Αθήνα 1998), ενώ αυτές τις ημέρες κυκλοφορεί η μελέτη του καθηγητή του Πανεπιστημίου της Πάδοβα Μ. Πέρι "Του πόθου αρρωστημένος. Ιατρική και ποίηση στον Ερωτόκριτο".

Γλωσσάριο
 αγαλνιά = σιγά-σιγά
 άγνωστος = χωρίς γνώση
 αναδάκρυνσε, αναδάκρυνώ = δακρύζω
 αντιλάρισμα = αντανάκλαση, μικρή λάμψη
 αντρεϊντή, αντρεϊνέω = δυναμώνω
 απιλογάτο, απιλογούμαι = απαντώ
 αποκοτιά, αποκοτώ = αποτολμάω
 αρμαράκι, αρμάρι = ντουλάπι
 γιάντα = γιατί
 δαμινή, δαμινός = μικρός, σιγανός
 δειλιά, δειλιώ = φοβούμαι
 εδεκεί (εδε+εκεί) = εκειδιά
 εδέτσι = έτσι
 ενίμενε, ανιμένω = περιμένω
 ερωτάρης = εραστής, αγαπητικός
 εσίμωσε, σιμώνω = πλησιάζω
 έτοια, έτοιος = τέτοιος
 κουρπά = τα μυστικά
 κρατίζε, κρατίζω = συγκρατώ
 κρουφός = κρυφός
 λαγούτα, λαγούτο = μουσικό όργανο
 λαήνι = μικρό σταμνί
 λογιάσει, λογιάζω = σκέπτομαι
 μερά, μεριά = πλευρά, μέρος
 οκνιάρης = οκνηρός, τεμπέλης
 πιδέξα = επιδέξια
 πλια = πιο, περισσότερο
 πορπατείς, πορπατώ = περιπατώ
 σκοτεινάγρα = σκοτάδι
 σπλαχνικά, σπλαχνικός = στοργικός, πονετικός
 Στεία = Σητεία
 σωσμένοι, σωσμένος = φτασμένος (σώνω = φτάνω, προφτάνω, σώνει = αρκεί)
 χαλίκι = μικρή ακανόνιστη πέτρα (χαλίκωμα, χαλίκωση, χαλικωτός, χαλικώνω)
 χοχλάδι = μικρή λεία πέτρα, βότσαλο
 χρείες, χρεία = ανάγκη
 χώνα - χώνω - κρύβω (χωστός, χωμένος)

Τση Ροδαράς τούτης τα ρόδα, τα κορφολόγ' 'πο τα περβόλια ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

Για την Κρήτη

Καμάρι έχη ο Θεός την Κρήτη στη καρδιά ντου γιατί εκιά την έβαλε ούλη τη μαστοριά ντου.

Με Κρητικούς τη στόλισε να τηνε πορπατούνε κι ευκή 'δωκε ελεύτερη πάντα να τη βαστούνε.

Η ομορφιά του Κρητικού δεν είν' η ομορφιά ντου είναι το μερακλικί ντου και η παληκαριά ντου.

Ο Κρητικός δεν τα ξεχνά ποτέ τα έθιμά ντου παράδοση και λευτεριά έχη ιδανικά ντου.

Φιλόξενια και τιμή γεννήθηκαν στη Κρήτη κι' όποια γυναίκα αγαπούν τη κλέβουν απ' το σπίτι.

Γι' αυτό και γω τη χαιρόμαι και τη καταγωγή μου και πεθυμώ να τα τιμώ τα ήθη τσι φυλής μου.

Και για το χωριό μας

"ΑΡΜΕΝΟΙ" θα πει ομορφιά θα πει φιλοξενία και μερακλικί - λεβεντιά τιμή και Ιστορία

Σ' όποιο σοκάκι κι αν διαβείς κονάκι κι αν εκάτσεις ρακί θα σε κεράσουνε για να ξαναπεράσεις.

Όπου πλατάνια και νερά βιόλες και κατιφέδες μέσ' στο περβόλι του Θεού οι αρμενιανοί μαζέδεδες.

Τερεζογιάννης του Χρήστου γιός ο ΜΕΓΑΛΟΣ

ΣΥΣΚΕΨΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
«ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ»

Σύσκεψη με θέμα τη δημιουργία στο Νομό Χανίων Ιδρύματος, Πανεπιστημιακού επιπέδου, Έρευνας και Μελέτης της ζωής και του έργου του Ελευθερίου Βενιζέλου, έγινε στις εγκαταστάσεις του Ιδρύματος "Αγία Σοφία", στις 19 Ιουνίου.

Στην εκδήλωση έγιναν εισηγητικές ομιλίες από

- Τον πρόεδρο του Ιδρύματος "Αγία Σοφία" Μητροπολίτη Κισάμου και Σελεύου κ. Ειρηναίο,
- Τον πρόεδρο του Ελληνικού Λογοτεχνικού Ιστορικού Αρχείου (ΕΛΙΑ) κ. Μάνο Χαριτάτο,
- Τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Δ.Σ. της Λέσχης Φιλελευθέρων κ. Βασίλειο Τομαδάκη,
- Τον ιστορικό ερευνητή, συγγραφέα κ. Χαράλαμνο Μπουρνάκο. Επίσης έγινε ενημέρωση από τον αντιπρόεδρο του Ιδρύματος "Αγία Σοφία" κ. Νίκο Παταδάκη. Επίσης λόγο έλαβαν και ο Νομάρχης Χανίων κ. Κατσαβεβάκης, και ο Αντιδήμαρχος Χανίων κ. Μανιάκης.

ΜΙΑ ΚΑΛΗ ΜΟΥΣΑΦΙΡΙΣΣΑ

Μεγαλοβδομαδιάτικο μου κόπιασε πάλι, όμορφη στρουμπουλή, καθαρή και πλουμιστή, στο κονάκι μου, ποια άλλη θαρρείτε; Η κατομερίτισσα κι

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΑΝΑΓΝ, ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΚΗΣ

Ο, κατόπιν, παπα-Μανώλης της Ραμνής, στην ηλικία των αναμνησιών του από τους Αρμένους.

Ο παπα-Μανώλης Γεωργουδάκης, ιεραλόγιος και δάσκαλος, φίλος και συνεργάτης του "Δημητρώ" όπως αποκαλούσε με στοργή τον Δημήτρη Μιχαηλιάνη, ήταν από τους πρώτους αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης, και με το ήθος του, το κύρος, και την παλκαριά του βοήθησε σημαντικά στην αναρρίπηση της φλόγας της αντίστασης στην περιοχή.

Ο Ράμνος Ραμνιώτης, ο οποίος υπογράφει το κείμενο που ακολουθεί, (ο ίδιος μας έστειλε και την φωτογραφία του πατέρα του) είναι ο ρημάδος και λόγιος Λευτέρης Γεωργουδάκης, παιδί του παπα-Μανώλη, από τους πρώτους συνεργάτες της "Ελευθερόπολης", που την τιμά και τη φιλείει συχνά με κείμενά του.

αρχόντισσα η "Ελευθερόπολις". Να πω και του στραβού το δίκιο, ανήμενα τηνε μα όχι και την Μεγαλοβδομάδα. Μα σαν ήρθε λέω τση: "Καλώς τηνε την πέρδικα που στην "Ροδαρέ" τζή πάλι βρέθηκα". Και τηνε φουζτώνω και την πάω στη καθέ μου, βάνω τα γυαλιά μου κι αρχνούμε την κουβέντα. Και λέει μου πρώτη: πως δεν θέλει από το ραέτι μου μουνδέ από τα ποιά μου παρά για να μου δείξει πως με θυμάται και να μου πη και κάμποσα. Σα δυο ώρες τηνε στριφογυρίζω και κείνη μου βαταλάιλε πότες το ένα και πότες το άλλο, και τούτο και κείνο, μα εβάστα μου και μια "Ροδαρέ" που την εκαταχαριστήθηκα. Για μια στιγμή είπα φτωχός είμαι σαρακοστή 'να κάτι ντας πρέπει να τση προσφέρω για ότι μου βάστα και αν με καταδεχτή έχει καλώς. Και τση κάνω κάτσε δα λιγάκι να βγάλω από το ντολαπάκι ένα ιστοριάκι και ανέ σ' αρέση κράτησε το πάλι και δε ασφεντούρηζε το εκεία π' ασφεντουρούνε τα πολλά. Γροίκα το, λουπό; Ογδοήντα δυό χρόνους θα σε γυρίσ' οπίσω. Ήτανε ένα Ραμνιανάκι που πήγαινε στο Γυμνάσιο στα Χανιά (1917) και είχε λέει την τύχη να γνωριστεί μ' ένα κοπέλι από τ' Αρμένους το Γιάννη Παπαδάκη γιό του Παπαδόσταυρο που ήτονε γνωστός και ξεκουστός στσι τέσσερεις μπάντες τ' Αποκορώνου για την μεγάλη ντου τιμότητα.

Η γυναίκα ντου ήτανε κόρη του Σαριδοδημήτρη παλιού Δημάρχου των Αρμένων από το Νιο Χωριό. Μα και η μάνα ντου ήτανε Ριζίτισσα Βαγιωνοπούλα από τσι Καρές. Ο Γιάννης (ο γιός του Σταύρο) αγαπούσε

πολύ το Ραμνιανάκι τον Μανώλη όπως είπαμε, και τότε κάλε ντάι ντάι στο σπίτι ντου και τ' ορμήνευγε κιόλας. Μιας κοπανιάς που ήτανε στο σπίτι της Παπαδόσταυρο, "ίντα γνώμη έχει για το Βενιζέλο - γιατί γροικά στη γειτονιά που συζυτούσανε ότι "ο Βενιζέλος εκατάστρεψε την Κρήτη με τσι πολέμους" (Σημειώνω πως ο μακαρίτης ο Παπαδόσταυρος ήταν αδερφικός φίλος του Βενιζέλου. Και μάλιστα όταν λείει αρρώστησε μια κόρη του, είχε δύο, από φυματίωση ο Βενιζέλος έκαμε ούλα τα έξοδα και γίνηκε καλά η κοπελιά). Ο Παπαδόσταυρος απάντησε και εξήγησε υπερασπιζόμενος του Βενιζέλο στο ερώτημα του Μανώλη του Ραμνιανικού και εκατέληξε λέγοντας: "Μια φορά εκαθόμαστε στην αυλή του Σκανδάλη (Αρμένους) και σαν αποφάγαμε συζητώντας, λέω του Βενιζέλου: Δε μου λες καπετάν Λευτέρη πότες θα γίνη η ΕΝΩΣΙΣ; (πρέπει πως θα 'τονε γύρω στα 1906-1907) και μου λέει: Βλέπεις εκείνη την σκάλα, και μου 'δειξε την πετρόσκαλα του Σκανδάλη. Μπορείς να βγης Σταύρο χωρίς να πατήσεις τα σκαλιά, αν δεν πάρεις σκαλί το σκαλί να την ανεβαίνεις; Κι εγώ τ' απάντησα όχι. Έτσι και η ΕΝΩΣΙΣ θα γίνη σιγά σιγά και θα θυσιάσομε την Κρήτη για το "Μεγαλιόν της Ελλάδος".

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΠΑΛΑΚΗΣ (ΠΑΠΑΔΟΣΤΑΥΡΟΣ)

Από τας ωραίες και γενναίες μορφές των παλιών Αρμένων και των κρητικών επαναστάσεων, από τους πρώτους επαναστάτες της Μεταπολιτευτικής (1895-1896, τραυματίστηκε στις 2/7/1896 στη Μάχη της Αλμυρίδας), φίλος και συμπολεμιστής του Ελευθερίου Βενιζέλου, πρόκριτος και δήμαρχος Αρμένιον. (Η φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Στέφανου Φρεσκάκη "Οι Αρμένιοι στο παρελθόν, σελ. 17)

Και ο Μανώλης τα Ραμνιανάκι ο κατόπιν παπά-Μανώλης ο γνωστός σας και τώρα μακαριστός εσημείωσε παρακάτω. "Πράγματι επαλήθευσε η ποφήτεια του. Αν έλεγε ο Βενιζέλος οι Τούρκοι θα ήταν στην Αθήνα..."

Ο Παπαδάκης-Σταύρος ήταν υπάλληλος εις την Νομαρχία είχε δύο γιούς που κι οι δυο πέθαναν ο ένας 12 χρονών και ο άλλος, ο Γιάννης, ο φίλος του Μανώλη που ήταν υπάλληλος εις το ταχυδρομείο του Βάμου, εικοσιτριών χρονών. Και πρίχου με ρωτήξη αγαπητή μου "Ελευθερόπολι" που τα κατέω εγώ τούτα να; λέω σου πως σάικα δεν ήμουνε εκεία για να τ' ακούσω μα τα διάβασα στα χαρτιά του παπά-Μανώλη που τα 'χω στερεμένα και φυλαμένα και που πότες πότες και όντεν έχω ζορε τα διαβάζω και τα ξεσκονίζω κιόλας.

Άμε δα αγαπητή μου "Ελευθερόπολι" στο καλό σ' ευχαριστώ για ούλα και για την "Ροδαρέ" και θα σ' ανημένω θεού θέλοντος, τον Σεπέμρη ποθές. Σύμφωνοι; Και χαϊρέτα μου τσι συνδημότες μας ούλους από την θάλασσα των Καλυβών ως το Σπαθί και Αγιο Πνεύμα (Μαδάρες) και τα έντεκα χωριά τση επικράτειας του Δήμου των Αρμένων.

Ράμνος Ραμνιώτης

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ

Εκπληξή μου προξένησε πρόσφατα ένα γεγονός που μου είπε ένας Αρμενιανός φίλος μου. Ότι δηλαδή στους Αρμένους δεν λειτουργεί Δημοτικό Σχολείο και πως τα αρμενιανάκια, τα λίγα ασφαλώς παιδιά του χωριού φοιτούν σε σχολείο άλλου χωριού. Του Νιο Χωριού νομίζω πως μου 'πε. Δεν μπορούσε ποτέ να φανταστώ κάτι τέτοια, για το πλούσιο κι όμορφο χωριό του Αρμένους.

Ήταν δικαιολογημένη η έκπληξή μου, γιατί ήξερα, στα νεανικά μου χρόνια που επισκεπτόμουν που και που τους Αρμένους, πως ήταν ένα πλούσιο ζωντανό κεφαλοχώρι, με ποικιλία προϊόντων τόση ποικιλία και ποσότητα που κανένα άλλο χωριό της επαρχίας μας είχε. Και τι δεν παρήγαγε, μπιστανικά όλων των ειδών, πορτοκάλια, λάδι, ακόμα και αλευρόμυλο είχε. Αφήνω τα άφθονα νερά που τρέχουν ολοκαρής, τα πανύψηλα πλατάνια και τα άλλα καταπράσινα δέντρα που στολίζουν το χωριό.

Κι όσον για τους ανθρώπους που, ήξερα πως ήσαν άνθρωποι με πολύ ζωντάνια, προοδευτικοί, κοινωνικοί, καλλιεργημένοι περισσότερο από άλλα χωριά.

Είχα γνωρίσει πρόσωπα με μεγάλη κοινωνική επιφάνεια που η προσωπικότητα και το κύρος τους μου ενέπνεαν μεγάλο σεβασμό. Είναι γνωστά σ' όλους τους αρμενιανούς αλλά και σε πολλούς Αποκορωνιώτες. Ας μην αναφερθώ εδώ σε ονόματα, νομίζω πως δεν θα 'ταν σωστό.

Αυτό όμως που μ' έκανε να αισθάνομαι περισσότερο τους Αρμένους σαν ένα χωριό με σχολική επιφάνεια μεγαλύτερη των άλλων χωριών, είναι οι διηγήσεις της μακαρίτισσας μητέρας μου, για τους Αρμένους και το σχολείο τους. Είχε φοιτήσει δυο χρόνια στο τότε σχολείο των Αρμένων καιίτοι Βαφιανή. Αυτό πρέπει ν' ανάγεται στη δεύτερη δεκαετία που διάγουμε.

Επειδή είχε μεγάλη έφεση στα γράμματα και ήταν άριστη μαθήτρια, οι γονείς της, από το Βαφέ, την έστειλαν στους Αρμένους και φοίτησε στο εκεί σχολείο, γιατί εθεωρείτο ανώτερης σχολικής στάθμης των σχολείων των άλλων χωριών. Υπήρχε όμως και η δυνατότητα διαμονής της στους Αρμένους γιατί υπήρχε στενή συγγενική της οικογένεια.

Ήταν μια από τις αργοντικές οικογένειες των Αρμένων του Γιάννη Τζουστάκη. Ήταν αδερφές η μητέρα της μητέρας μου και η γυναίκα του μακαρίτη Γιάννη Τζουστάκη. Η Παντερμονικολίνα η μια και η Τζουστογιάννενα η άλλη όπως τις λέγανε. Η πρώτη στο Βαφέ και η δεύτερη στους Αρμένους. Ήταν τέτοιες οι αναμνήσεις της μητέρας μου από τη φοίτησή της στο σχολείο των Αρμένων, που δεν μπορώ να περιγράψω εδώ με την ευχαρίστηση μιλούσε για την τότε ζωή της. Οπότε, στη μνήμη της ήρχονταν τα χρόνια εκείνα, μιλούσε με τέτοιο θαυμασμό για τη σχολική της ζωή και του ανθρώπου που την περιέβαλαν, που η Ευφροσύνη και αγαλλίαση πλημμύριζαν την ψυχή της. Το έβλεπε κανείς ολόφανερα στο πρόσωπό της.

Μιλούσε για το σχολείο τους, τους συμμαθητές της, τους ανθρώπους που την φιλοξενούσαν, θείους και ξαδέρφια, για τους Αρμενιανούς γενικά τους οποίους θεωρούσε σπουδαίους ανθρώπους, και για διάφορα περιστατικά που 'χε ζήσει. Μπορούσε να μιλάει ώρες πολλές γι' αυτή της τη ζωή. Δυστυχώς, οικογενειακές δυσκολίες δεν της επέτρεψαν να ολοκληρώσει τη φοίτησή της στο σχολείο. Όμως η μόρφωση και οι γνώσεις που απέκτησε τα λίγα χρόνια στο σχολείο των Αρμένων ήσαν τόσες και τέτοιες που στη μετέπειτα ζωή

ΧΩΡΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟ

της έδειχνε άτομο με σπουδαία μόρφωση. Βέβαια, δεν ξέρω πως λειτουργούσαν τότε τα σχολεία. Ήσαν οι διδάσκοντες σπουδαίοι, που μετέδιδαν σωστά τις γνώσεις στα παιδιά ή ήσαν οι διδασκόμενοι περισσότερο δεκτικοί για μάθηση. Γιατί όσα παιδιά επιδόθηκαν τότε στα γράμματα ομολογουμένως μάθανε πολλά.

Εγώ πιστεύω, πως και τα δύο συντελούσαν τότε. Και η επιδίωξη των διδασκόντων, η ευσυνειδησία που τους διέκρινε το πάθος τους να μεταδώσουν όσο το δυνατόν περισσότερη γνώση στα παιδιά, αλλά και η θέληση των διδασκόμενων να μάθουν.

Πιστεύω πως η έλλειψη των γραμματικών γνώσεων, οι δυσκολίες που υπήρχαν στον τομέα αυτό, δημιουργούσε μεγαλύτερη επιθυμία των ανθρώπων για απόκτηση γνώσεων.

Έλειπε πολύ τότε από τους ανθρώπους η μόρφωση. Και όταν κάτι λείπει ή είναι δύσκολο, τότε γίνεται περισσότερο επιθυμητό και επιδιώκεται με περισσότερη θύμηση ή απόκτηση του. Όταν όμως υπάρχει άφθονο και είναι εύκολο δεν το κυνηγά κανείς.

Είχα λοιπόν την αίσθηση πως οι Αρμένιοι τουλάχιστον διατηρούσαν τη ζωντάνια που 'χαν.

Δυστυχώς, όμως, ο παθολόγος ιός της μετανάστευσης κτύπησε βαριά και τους Αρμένιους, όπως και όλα τα χωριά της επαρχίας μας, της Ελλάδας όλης.

Όμως, οι Αρμένιοι όπως προανέφερα είναι όμορφο χωριό κι έχει απ' όλα. Νερά άφθονα, περιβόλια, δέντρα, κήποι, χαλές, κλίμα υγρό και κλίμα στεγνό. Οτι καλό χρειάζεται οι άνθρωποι για να ζουν ευχάριστα.

Πιστεύω λοιπόν πως αυτοί που φύγανε από τα χωριά για να βρουν καλύτερη ζωή στα αστικά κέντρα, κι όχι μόνο αυτοί, τώρα που χόρτασαν τις απολαύσεις των πόλεων, φτιάχτηκαν τα οικονομικά, και που μπουχτίσαν από το άγχος τα καυσαέρια και τις αγνές τροφές, θα επιδιώξουν να βρουν όμορφους τόπους για να ζουν. Και οι Αρμένιοι είναι ένας απ' αυτούς. Και έχω την αίσθηση πως θα ξαναβρουν τη ζωντάνια που 'χανε, και το σχολείο τους πως θα ξαναλειτούργήσει.

Το εύχομαι να πραγματοποιηθεί σύντομα.

Γ. Βασιλαντωνάκης
Καταγωγής Βαφεί

Αθήνα 1-3-1999

Ζητούμε συν γνώμη από την κ. Πόπη Γαβριλιάκη - Λαμπρινέα για την περιεκτική που είχε υποστεί, από τον "δαίμονα του τυπογραφείου", στο τέλος της σελίδας 13, το διήγημά της που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος. Παραθέτουμε το σχετικό εδάφιο χωρίς την παράληψη. "Ε".

"Είχε περάσει κάμποσος καιρός από τη βραδιά που πέθανε η Πομονίτσα. Και θες το καντήλι, θες οι προσευχές, θες να βρήκε στην τύχη το φιλόδοχο το Ρηνώ ή πέρασε ο καιρός που χρειαζότανε για να γιατρευτεί ο τύφος, πήρε να καλύτερεύει η Λουκία. Και μια βραδιά άνοιξε το στόμα της και ρώτησε τη Ρηνώ που την εκοίταζε σαν αποσβλωμένη.

-Γιατί δε λείξες παραμύθια, μάνα μου;

Κοκαλωμένοι από τη χαρά η Ρηνώ δεν πίστευε στ' αυτιά της. Πήγε κοντά σιγά σιγά, να μην της ξαναφοβηθεί, την έκλεισε στα χέρια της και την έσφιξε πάνω στην καρδιά της..."

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

ΠΕΣ ΜΑΣ ΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΧΩΡΑΤΑ

Ο Γαβρίλης ο Καταχανάς, ο τράος κι ο ζωγράφος

από τα «Χανιώτικα Νέα», 11 Νοεμβρίου 1988

Γράφει ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος

Είπαμε κείνη τη χρονιά, οι χωριανοί, ν' αναμαζώζουμε το εκκλησιδάκι μας τ' Αϊ Γιαννιού του Προδρόμου, που παρ' ολίγο να τονέ μετονομάζανε... Καταχανά. Για το πώς την επάθαμε τη δουλειά, και πήγα με να καταχανέψουμε, άθελά μας, τον άγιο, θα σας σε διηγηθώ παρακάτω. Το κακό ξεκίνησε από τον έρανο που κάμαμε, να δώσει καθέννας ό,τι έχει ευχαρίστηση - βοήθεια του ο Άγιος. Γιατί ο Κατσουνογιώργης "είχε την ευχαρίστηση", που να μην την είχε, γιατί απ' αυτήν ξεκίνησαν τα βάσανά μας, να κάμει δωρεά τον τράο του, για να τονέ βγάλουμε στο λότο προς χάρη του Αγίου.

Πράμα βέβαια λυγάκι ανάποδο: Να δωρίζουμε μωρέ, τράο σ' άγιο! Κι ύστερα το χειρότερο: Με ίντα μούτρα θαν εγυρίζανε οι γυναίκες στα χωριά, με την Κυρία Ανδρομάχη, γυναίκα σοβαρή κι επίσημη, να πουλούνε κληρούς και να εύχονται στους αγοραστάς:

-Βοήθειά σας ο άγιος, ο τράος να σας σε πέσει στον κλήρο. Κι όλο συμβούλια και διαβούλια γινούντανε σ' αυλές και χωράφια, ίντα να κάμουμε μ' αυτήνα τη δωρεά του τράου, μ' απόφαση δεν επαίρνανε. Και το πράμα έβιαζε, γιατί παραλάβανε οι επιτρόποι το ζώο το μυριστικό και το δέσανε στο σάχωρο του ναού, δίπλα στα καφενεϊά κι αυτό μσκοβολά κι εφώνιαζε.

Φωνιάζανε κι οι άνθρωποι πως εβρόμεσε η πλατεία με τον τράο, γη ρωτούσανε τσι προύχοντες και τον παπά που κηδεμονεύανε τον τράο:

-Ίντα θ' απογενεϊ, γέροντα με τη δωρεά;

Κι ίντα καλόγερο, μωρέ, θα τονέ κάμετε τον τράο; Είπε και το Ζαμπιό το φιλόλογοσσο:

-Ευτός ο τράος, είν' ο ίδιος ο Οξαποδός με τα κέρατα, απου εστάθηκε να μασέ κολάσει στο χωριό.

Τότες εφοβήθηκε ο Κατσουνογιώργης πως μ' αυτήνα τη δωρεά, οντίς να σώσει την ψυχή του, θα την εκριμάτιζε.

Κι έκαμε ανάκληση της δωρεάς. Κι επούλησε τον τράο μαζί και το γάϊδαρό του κι ό,τι 'βγαλε τα 'δωκε του Παρμενίων του ζωγράφου και του παράγγελε να κάμει εικόνα περιλαμψη τα' Αϊ Γιαννιού του Βαφτιστή. Μ' αυτός ο ευλοημένος, έπιασε κι εζωγράφησε τον βοσκό τον Γαβρίλη τον Καταχανά, την αρκούδα, για Πρόδρομο... Στις 29 Αυγούστου, Κυριακή μέρα, εορτή του Προδρόμου, ετοιμαστήκαμε για ην υποδοχή κι εγκατάσταση τσ' εικόνας του, που την εκουβάλισε φορτωμένη στη σούστα ο Θεοφάνης, μαζί με το ζωγάφο τση κι ούλο το χωριό συγκλώναρο εκατέβηκε στην πλατεία για την υποδοχή. Εφόρεσε κι ο παπάς τη μεγάλη στολήν του, κι οι ψαλτάδες, ο Ηλιάς ο Μαυρές κι ο Γιάννης ο Καρτσονάς, ο Υψηλάντης - Υψηλάντη τον εβαφτίσαμε γιατί 'ήτανε πολλά κοντός - εβάλανε τσι τσόχινες βράκες και τα λευκά των υποδήματα. Μόνο που ο Υψηλάντης μπιτσιάλος ως 'ήτανε, μίκιανε περισσότερο, γιατί απόμεινε ο μισός καθώς εμπήκε ο αποδέλοπος μισός στα ψηλά σιβάνια.

Ετσα που δεν εβάσταξε ο παπάς και του 'πε σε κείνη την επίσημη ώρα:

-Σαν τον Θύρτζο, την ασώματο κεφαλή, εγίνηκες μωρέ Γιάννη.

Και θαν ετζαγκουρνομαδιούντανε, κατά το συνήθεια των, μα στην ώρα απάνω έφτασ' ο Θεοφάνης με τον Παρμενίων και την εικόνα τυλιγμένη σε πάπλωμα για προφύλαξη.

Επαίξαμε τότες τσι καμπάνες μας διπλοκάμπανο κι ετοιμαζόμαστανε να μπούμε στο ναό για την λειτουργία. Μα, ως εξετίλιξε την εικόνα από το πάπλωμα ο Θεοφάνης κι εφάνηκε η ζωγραφική, μεγάλη σύγχυση μας εκυρίεψε ούλους, και δεν εκατέχαμε ίντα να κάνομε.

Να χαιρετούμε και να ευχαριστούμε το ζωγάφο γη να τον εσφακελώνομε, Θε μου συγχώρεσέ μας, στην πόρτα τσ' εκκλησίας τέτοιες πράξεις. Γιατί κείνο που 'δαμε δεν περιγράφεται:

Αντίς δηλαδή Αϊ Γιάννη ανθρωπινό, σαν ούλους, τσ' αγίους του τέμπλου, είδαμε να προβάλε από την εικόνα του Παρμενίων, ο Γαβρίλης ο Καταχανάς, γιατί αυτόνα είχε ζωγραφισμένο για Πρόδρομο.

Κι ως του αγρίεψε ο παπάς λέγοντάς του:

-Ηρώδης, μωρέ, θηριώδης θα γενώ, σκύλε, να σου κόψω την κεφαλή, με το τραπεζομάχαρο που κόβω τον άρτο.

Ο Παρμενίων απηλογήθη πως:

-Ετσα 'χε καταντήσει ο Βαφτιστής, από την πείνα και την γδυμνιά, στην Έρημο που 'ζησε. Και του θύμισε τα Ευαγγέλια, που διαβάζει, απου γράφουσε πως ο Πρόδρομος εφόριε "ένδυμα από τριχών καμήλου, η δε τροφή αυτού ήτο ακρίδες και μέλι άγριον".

Και το χειρότερο 'τανε που βρέθηκε κείνη την ώρα ανάμεσό μας κι ο ίδιος ο Γαβρίλης ο βοσκός, που αναρωτιούντανε κι εκείνος πως άγιασε και δοξάζεται στα καλά καθούμενα. Κι εμείς οι αποδέλοποι αποσβλωθήκαμε να τον εθεωρούμε τον Καταχανά τον Γαβρίλη, μια ζωντανό και μια ζωγραφιστό στην εικόνα. Σιγομουρμούρισε τότες ο Στρατής:

-Αφερίμ, μωρέ, αλάβωτά μας, άγιο που βγάλαμε το χωριό, μα δεν εχαχάνισαμε και δαγκάναμε τη γλώσσας μας, από φόβο Κυρίου, μα και γιατί μας τα 'χανε μπλέξει τα πράματα οι κουβέντες του Παρμενίων για τσι γραφές των ευαγγελίων- και σα να 'χε και δικιο. Μα πάλι, μωρέ, αρκούδα καχανά να μας σε κάμει τον προστάτη μας!

Ωσπου διάλυσε την σύγχυση ο παπάς, που τον είδαμε ν' αρπά την μαναβέλα από τη σούστα του Θεοφάνη και μ' αυτή να γιουρνοντά στου ζωγράφου. Μ' αυτός, ως άκουσε τη φωνή του παπά:

-Ασιχτήρ Θεομπαίτη με τσι ζωγραφιές σου, που βρόντηξε ίδια φωνή Θεού την ώρα που ζήγωνε τον Αδάμ απ' την Παράδεισο, επήδησε το μπεντενάκι τσ' αυλής και χάθηκε στα Μυλοσάχωρα και γλύτωσε την οργή και το χάχανο του χωριού.

τα ελευθεροπολιτάκια

Ένα ζώο που αγαπώ

Όλα τα ζώα, μικρά και μεγάλα, τ' αγαπώ πολύ. Το καθένα έχει την εξυπνάδα και τη χάρη του. Το πιο αγαπημένο μου ζώο είναι ένα σκυλάκι. Μένει στο χωριό, στο σπίτι της γιαγιάς μου. Το φωνάζουμε Ρεξ και όταν ακούσει τ' όνομά του έρχεται κοντά μας τρέχοντας και κουνώντας την ουρά του. Το τρίχωμα του είναι καφέ και έχει άσπρες ρίζες. Είναι έξυπνος, όμορφος και πιστός φίλος. Μαζί παίζουμε μπάλα. Του πετάω ξύλα κι αυτός τρέχει και τα πιάνει. Είναι πολύ παιχνιδιάρικος. Μ' αγαπά πολύ γιατί τον φροντίζω. Εγώ τ' αγαπώ επειδή είναι καλός σύντροφος και αχώριστος φίλος. Αυτό είναι το αγαπημένο μου ζώο

Θοδωρής Γκαραβέλας
Γ' Δημοτικού

αυτή τη φορά πρέπει να ήταν δική μου. Ήμουν γεμάτος αγωνία, όπως σε κάθε αγώνα.

Τελευταίο πετάλι και να 'μαι ΠΡΩΤΟΣ. Φθάσαμε σύντομα στο Ηράκλειο. Ούτε που κατάλαβα πότε.

Ηράκλειο - Φόδελε ήταν αυτός ο αγώνας. Ετοιμαστήκαμε, ντυθήκαμε και περάσαμε από τη Γραμματεία για να υπογράψουμε και να πάρουμε τα νούμερά μας.

Μετά κατευθυνθήκαμε στον τόπο εκκίνησης. Κοιτούσα τα άλλα παιδιά και τα ποδήλατά τους

Σκεφτόμουν και τη διαδρομή, όπως κάθε φορά αυτή τη στιγμή.

Θα 'χε ίσως ανηφόρες. Δεν με νοιάζει και πολύ έχω συνηθίσει να ανεβαίνω στις Κούκλες. Κάθε μέρα στο χωριό μου.

Θα 'χε ίσως κομμάτια με χόμα και πέτρες αλλά και αυτό δε με νοιάζει, έχω συνηθίσει από τη βόλτα στο Λουρί και όσο για το δρόμο με κίνηση και χαντάκια. Κανένα

ότι το παπούτσι μου δε με βοήθησε κάποια στιγμή.. είχε ξεκουμπώσει από το πετάλι. Απολογισμός του αγώνα. Ένα δόντι σπασμένο και δύο πόδια γδαρμένα, που με έτσουζαν πολύ και με έκαιγαν. Τι απογοήτευση. Και γω που θεωρούσα ότι θα ήμουν πρώτος; Κάποιος άλλος θα έπαιρνε το μετάλλιο. Κάποιος άλλος που δε ξεκούμπωσε το παπούτσι του από το πετάλι στο πιο σημαντικό σπριντάρισμα.

Ίσως κάποια άλλη φορά να 'μαι πιο τυχερός.

Πέτρος Πατηνωτάκης
Α' Γυμνασίου

Η σκυλίτσα μας η Μπιζού

Μια χειμωνιάτικη νύχτα η αδελφή μου η Ναστάζια πήγε να πάρει φέτα από το μαγαζί του μπαπαά μου. Δεν πρόλαβε να μπει μέσα και ένα μικρό χαριτωμένο σκυλάκι τραβούσε το κορδόνι του μπουφάν της. Η Ναστάζια το έφερε στο σπίτι μας. Το χαϊδέναμε και το κρατήσαμε. Το πρώι του αγοράσαμε κολάρο και το ονομάσαμε "Μπιζού".

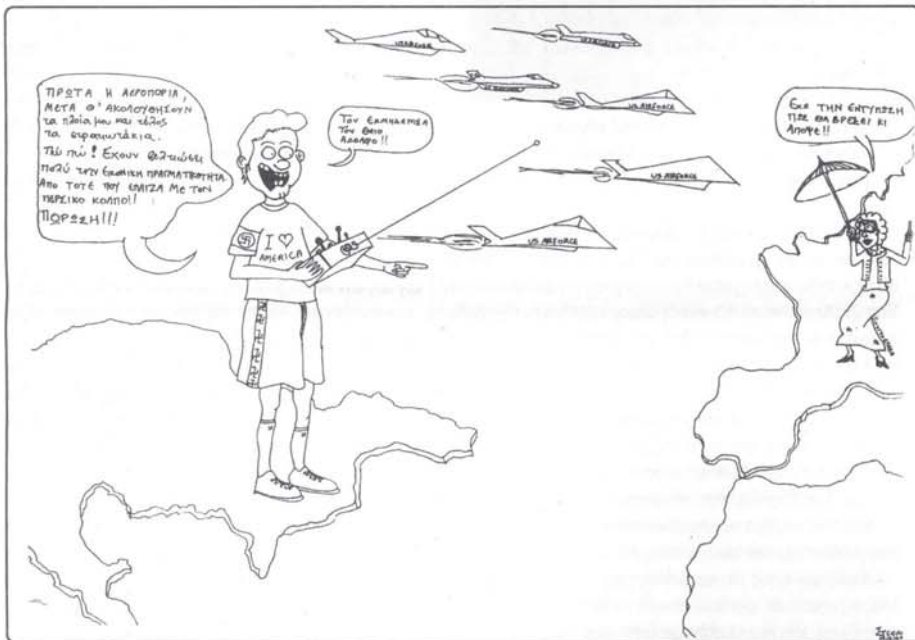
Ευαγγελία Κουτσουπάκη
Α' Δημοτικού

Ένα βιβλίο που με εντυπωσίασε ιδιαίτερα

Πριν λίγες μέρες έλαβα ένα δέμα από το ταχυδρομείο. Όταν άνοιξα το δέμα μια έκπληξη με κατέκλυσε. Ήταν ένα βιβλίο με πολύ φανταχτερό εξώφυλλο, δώρο ενός ξαδέρφου μου. Το όνομα του βιβλίου ήταν "Ο Αλχημιστής".

Μου άρεσε τόσο πολύ το περιεχόμενο και ήταν τόσο καλά γραμμένο που το διάβασα σε δύο βράδια. Ήταν η ιστορία ενός νεαρού Ισπανού βοσκού στα χρόνια του Βυζαντίου που οι Άραβες κατείχαν όλη τη βόρεια Αφρική. Ο νεαρός αυτός είδε δύο φορές το ίδιο όνειρο και με την ενθάρρυνση μιας σιγγάνας πήγε στην Αφρική περνώντας από το Γιβραλτάρ για να βρει ένα θησαυρό στις πυραμίδες της Αιγύπτου.

Στο ξεκίνημα του, τον έκλεψαν και γι' αυτό, αφού του είχαν πάρει όλα τα χρήματα από την πώληση των προβάτων του, χρειάστηκε δύο χρόνια για να τα ξαναποκτήσει, δουλεύοντας σ' ένα μαγαζί με κρύσταλλα. Άλλη

Στέφανος Κουτσουπάκης, Α Λυκείου

Ένας αγώνας ποδηλασίας

Ήταν Κυριακή πρωί. Σύνησα όπως κάθε φορά που έχω αγώνα στις 6. Ο αδερφός μου ο Νίκος μουρμούριζε γιατί τον ενοχλούσε το φως καθώς ετοιμαζόμουν. Όμως εγώ δεν νοιαζόμουν για τον αδερφό μου που μουρμούριζε, σκεφτόμουν ήδη από το βράδυ αλλά και από τις προηγούμενες μέρες ότι αυτή τη φορά θα πρέπει να ήταν δική μου η πρώτη θέση. Με φανταζόμουν κιάλας με το μετάλλιο μου ανάμεσα στα άλλα παιδιά να καμαρώνω. Πάλι ονειροπολώ.

- "Πετρή γρήγορα 7 παρά τέταρτο. Βιάσου". Ακούω τη φωνή της μαμάς μου.

- "Ναι, ναι μαμά έρχομαι" απαντώ.

Ντύθηκα, έβραγα το πρωινό μου και έφυγα για το Ρολόι στα Χανιά. Εκεί συναντιόμαστε πριν από κάθε αγώνα. Βγάλαμε τις ρόδες των ποδηλάτων και τα βάλαμε στο λεωφορείο. Ανέβηκα και κάθισα στη θέση μου. Τα παιδιά έπαιζαν επιτραπέζια και κουβεντιάζαν για τα ποδήλατα και τον αγώνα. Εγώ δεν είχα διάθεση ούτε για κουβέντα ούτε για παιχνίδια. Σκεφτόμουν την πρώτη θέση

πρόβλημα. Αρμένιοι - Νιο Χωριό

Αρμένιοι - Καλύβες.
Θα 'θελα πολύ να είμαι ο πρώτος.

- Παιδιά είμαστε έτοιμοι; Εκείνη τη στιγμή, ξέχασα τα πάντα. Ο αγώνας άρχισε. Το μυαλό μου και οι κινήσεις μου δούλευαν μόνο για να κάνουν το ποδήλατό μου να τρέχει, να τρέχει γρήγορα, πολύ γρήγορα, να φτάσει πρώτο, πρώτο απ' όλα. Να μια καλή ευθεία. Ευκαφρία να περάσω αυτούς τους βάρβαρους.

Γρήγορα, γρήγορα. Ένα σπριντάρισμα γερό. Μα τι συνέβη; Τι έγινε; Πως βρέθηκα πεσμένος στην άσφαλτο; Πω πω σα να θυμάμαι

«Το χωριό μου το καλοκαίρι», Εύη Ροκάκη, 8

τα αρμενιανάκια γράφουν

μία ατυχία τον βρήκε όμως στο καραβάνι που βρισκόταν για να φτάσει στις πυραμίδες και τον θησαυρό. Ήταν ένας πόλεμος μεταξύ δύο φυλών. Μένοντας σε μία όαση

ερωτεύτηκε μία γυναίκα της ερήμου και βρήκε έναν Αλχημιστή που του έμαθε τη γλώσσα της φύσης, πως να μιλάει στα φυσικά στοιχεία. Τέλος όταν έφτασε στις πυραμίδες δεν βρήκε το χρυσό μα τον λήστευαν ξανά. Όμως έμαθε

από τους ληστές ότι εκεί που έβσκετα τα πρόβατά του στην Ισπανία υπήρχε χρυσός. Μετά από καιρό ξαναγύρισε στην Ισπανία και πήρε το θησαυρό. Τέλος γύρισε στην αγαπημένη του που του περίμενε τόσο καιρό.

Το βιβλίο αυτό με εντυπωσίασε όσο κανένα άλλο ως τώρα. Περιγράφει τα τοπία και τους τόπους με τρόπο που με τη βοήθεια της φαντασίας μου βρίσκομαι εκεί δίπλα από τον Ισπανό σε άλλες του τις περιπέτειες. Εκτός από τις περιγραφές, τον τρόπο γραψίματος και τη λογοτεχνία του βιβλίου έμαθα μερικά πράγματα ακόμα, μερικά ηθικά διδάγματα όπως: το μέλλον μας δεν είναι γραμμένο πουθενά και πως για να αλλάξουν κάποια πράγματα ή καταστάσεις το μόνο που χρειάζεται είναι η θέληση.

“Αν είσαι αποφασισμένος να κάνεις κάτι όλο το σύμπαν συνωμοτεί για να γίνει το δικό σου” αναφέρει ο συγγραφέας. Αυτό ήταν το κύριο μήνυμα που μας πέρασε ο συγγραφέας και μπορώ να πω είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στη σημερινή μας εποχή. Ένα άλλο χαρακτηριστικό του βιβλίου ήταν πως είναι γεμάτο με αισθήματα. Αισιοδοξία για το θησαυρό, απορία για τα αινίγματα, θαυμασμός για το παλάτι ενός γέρου βασιλιά και συμβουλάτορα του νέου, λύπη και δυστυχία για τις κλοπές που του έγιναν, αγάπη στην όαση με μία γυναίκα της ερήμου, χαρά τέλος

για τις γνώσεις, τις εμπειρίες και την ευτυχία που πήρε από αυτή την περιπέτεια.

Κατά τη γνώμη μου το βιβλίο αυτό είναι ένα αριστούργημα που σε ταυτίζει με τα πρόσωπα και την εποχή και σε κρατά προσηλωμένο με τα διδάγματα, την ιστορία και την περιπέτεια.

Στέλιος Γ. Τσακίρακις
Β' Γυμνασίου

Ο Λεωνίδας
Εντυπώσεις και συναισθήματα

Πολλά πράγματα μ' έχουν εντυπωσιάσει, δε λειώ. Όμως τίποτα, όπως αυτό το άγαλμα. Το άγαλμα των Θερμοπυλών, το άγαλμα του μαχητή των Θερμοπυλών, το άγαλμα του Λεωνίδα.

Θυμάμαι, ότι βλέποντάς το για πρώτη φορά, ένιωσα δέος και συγκίνηση και θυμούμενος τη μάχη στις Θερμοπύλες, όπου έμεινε με τριακόσιους άντρες μαζί εναντίον τόσων Περσών, περηφάνια.

Έβλεπα τα μάτια του να με κοιτάνε άγρια δείχνοντας τη γενναϊότητα, το θάρρος του.

Γύριζα δεξιά, αριστερά απ' το άγαλμα, όμως τα μάτια του ατρόμητα.

Όλο του σώμα ήταν γεροδεμένο, ορθό, έτοιμο για μάχη, δείχνοντας τη γνήσια Σπαρτιατική του καταγωγή. Δείχνοντας ότι είναι ο Λεωνίδας, που σαν Κρητικός δεν μπορώ να μη θαυμάσω.

Θέμης Στυλιανομανωλάκης
(11 ετών)

Ένα ταξίδι στην Αθήνα

Όπως κάθε χρόνος ο πολιτιστικός σύλλογος “Άγιος Θωμάς” διοργάνωσε και φέτος ένα χορευτικό γλέντι, στην Αθήνα. Αυτή τη χρονιά διάλεξαν τη δική μου ομάδα, να χορέψει. Δουλέψαμε πολύ και κουραστήκαμε πολύ. Η μέρα που όλοι περιμέναμε έφθασε. Ο καιρός ήταν πολύ άσχημος. Το καράβι δεν έφυγε στις 8 το βράδυ. Ήμασταν όλοι στενοχωρημένοι. Ο δάσκαλος του χορού μας πρότεινε να μαζευτούμε στη ντισκοτέκ του καραβιού για να κάνουμε μια πρόβα. Όταν τελειώσαμε παίξαμε λίγο ηλεκτρονικά και μετά κοιμηθήκαμε. Το πρωί μας ξύπνησαν τα μεγάφωνα. Αντί για τον Πειραιά βλέπαμε το Ακρωτήρι και τη Μαλάξα. Σε λίγο θα φεύγαμε με 8 μοφόρ. Ένας κύριος που δεν άκουσε την ανακοίνωση έμεινε έξω στο λιμάνι να φωνάζει, ότι το πλοίο του έπαιρνε το αυτοκίνητο, τα πράγματά του. Ήταν αστείος, πολύ αστείος καθώς κουνούσε τα χέρια του στην προβλήτα. Σύντομα το καράβι άρχισε να κουνιέται πέρα δώθε. Τα πιάτα και τα ποτήρια έπεφταν και σπούσαν. Ήταν μια ταλαιπωρία. Στις 6 το απόγευμα φθάσαμε στον Πειραιά όλοι πολύ κουρασμένοι.

Στις 9 το βράδυ έπρεπε να χορέψουμε. Μόλις που προλάβαμε να φθάσουμε

στο κέντρο να χορέψουμε. Όλοι μας χειροκρότησαν, παρ' όλο που είχαμε πολύ αγωνία, γιατί ήταν η πρώτη φορά που χορεύαμε μπροστά σε τόσο κόσμο. Την επόμενη μέρα μη-

Ο Πάυλος Αβερκάκης, εκτός από πρωτοχορευτής και πανάξιος λυράρης.

καμε ξανά στο καράβι και επιστρέψαμε στην Κρήτη. Ήμασταν όλοι κουρασμένοι αλλά ευχαριστημένοι.

Περάσαμε πολύ όμορφα. Αυτό το ταξίδι θα μου μείνει αξέχαστο.

Πάυλος Αβερκάκης
Στ' Δημοτικού

Δυστυχία δεν υπάρχει !!!

Δυστυχία δεν υπάρχει εκεί που νιώθεις ανθρώπους δίπλα σου να σε αγαπούν.

Δυστυχία δεν υπάρχει ούτε όταν βρίσκεσαι μόνος σου ένα έρημο νησί, αρκεί να βλέπεις τη θάλασσα γαλήνια να λες τι ευτυχία!

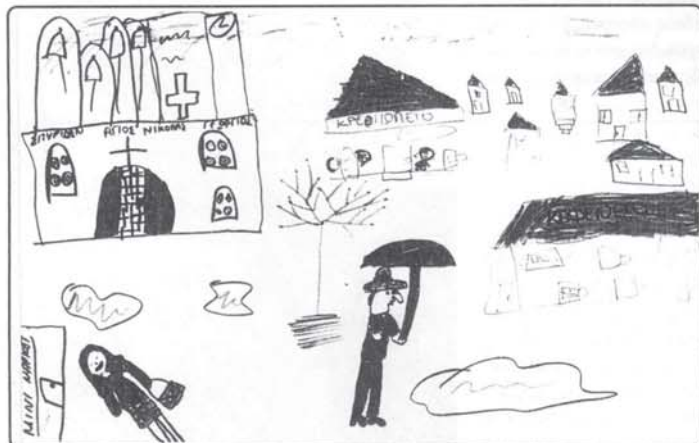
Δυστυχία δεν υπάρχει Εκεί που ανθίζει η ψυχή δέντρο μες την άνοιξη.

Δυστυχία δεν υπάρχει εκεί που υπάρχει έστω ένα βλέμμα σταγόνα ζωής.

Θέμης Στυλιανομανωλάκης
(11 ετών)

Ξέρετε ότι:

- Ο μεγαλύτερος Αθ Βασίλης που φτιάχτηκε ποτέ είχε ύψος 16 μέτρα και ήταν φτιαγμένος από τόνους ξύλου και πλαστικού;
- Το μεγαλύτερο μπισκότο φτιάχτηκε στην Αυστρα-

«Το χωριό μου το χειμώνα», Εύη Ροκάκη, 8 χρόνων

λία... Είχε διάμετρο 10 μέτρα και εμβαδόν 250 μέτρα... Χρειάστηκαν 4 εκατομμύρια μπισκότα για να φτιαχτεί;
 • Το μεγαλύτερο δένδρο στον κόσμο έχει ύψος 82 μέτρα και βάρος 2500 τόνους;

Ελεάνα Κουτσουπάκη
(8 χρόνων)

Ξέρετε ότι:

- Μερικά ζώα έχουν ιδιαίτερες προτιμήσεις σχετικά με την τροφή τους;
 - Η καμηλοπάρδαλη βρίσκει πολύ νόστιμα τα άνθη στις βαμβακοφυτείες!
 - Το αγριοκάτσικο προτιμά τα φύλλα του καφέ!
 - Ο γύπας τρελαίνεται για σκουληκάκια!
 - Η λεοπάρδαλη λατρεύει τα ποδαράκια βιατράχων.
- Θοδωρής Γκαραβέλας
(8 χρόνων)

Ανέκδοτα

Τοτός: Έλα και συ Μαρία, Ελένη, Κική, Γωγώ, Νίνα, Ρούλα και Πέπη σε μια σειρά... Εγώ ο Γιώργος, ο Νίκος, ο Γιάννης, ο Σπύρος, ο Κώστας και ο Στράτος σε μια άλλη. Γρήγορα, γρήγορα...

Μαρία: Τι τρέχει Τοτό;
 Τοτός: Γρήγορα είπα επτά-επτά.
 Μαρία: Μα γιατί;
 Τοτός: Γιατί; Δεν ακούσατε; Η κυρία είπε να έχουμε τα μάτια μας δεκατέσσερα...

Μαμά: Που του πας Τοτό το μαχαίρι;
 Τοτός: Πάω να το βάλω στην κατάνυξη...
 Μαμά: Γιατί παιδί μου;
 Τοτός: Γιατί δεν τον αντέχω πια το δάσκαλό μου... και...
 Μαμά: Φέρε εδώ το μαχαίρι Τοτό...
 Τοτός: Άσε με μαμά. Θέλω να κάνω φόνο εν ψυχρώ...

Πέτρος Πατηνωτάκης
Α' Γυμνασίου

Τελυταία ώρα στο σχολείο

Το σχολείο είναι ανοιχτό για απολυτήριο και για βαθμό, το σχολείο κλείνει βρε παιδιά και τι γέλιο τι χαρά.
 Τα παιδιά τρέχουν τώρα εξοχή παιγνίδι μπάνιο και γιορτή.
 Πήραμε ενδεικτικό ή και απολυτήριο και οι τυχεροί εισιτήριο για να πάμε στο χωριό όχι σε κάνα μικρό αλλά στο Αρμενιανό το ποιο διάσημο χωριό.
 Πάμε πάλι στο χωριό μας πέρασε κιόλας ο χρόνος, η παρέα η μεγάλη με καινούργιες εκδηλώσεις να τα πούμε βρε παιδιά τι κεφάτη συντροφιά.
 Νάμαστε καλά του χρόνου Να βρεθούμε στο θρανίο Σ' άλλο χώρο σ' άλλη τάξη Και θα είναι όλα εντάξει.

Αποστολή Ι. Τερεζάκης

Η εκδρομή του Συλλόγου μας

Ήταν μια όμορφη μέρα του Μάη. Πρωινό γύρω στις 8 η ώρα της Κυριακής Μάη στις 9. Έξω από του Υπουργείου Εργασίας στην οδό Πειραιώς ένα τσούρμο Αρμενιανοί και φίλοι έτοιμοι να μπουν στα δύο εκδρομικά λεωφορεία που περίμεναν για αναχώρηση. Η επιβίβαση όλων έγινε χωρίς ανωμαλίες, με κριτήριο

νερά που πηγάζουν απ' το πιο πάνω βουνό. Θύμιζε αρκετά τους Αρμένους μόνο που η θέα ήταν περιορισμένη. Γύρω στις μία και μισή το μεσημέρι φθάσαμε στην όμορφη ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ, Χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες βολεντήκαμε με καλό φαγητό και κρασί κατά βούληση. Οι πιο

Μια άποψη, από τους συμμετέχοντες στην εκδρομή. (Φωτογραφία Ντίνος Μαραγκουδάκης)

την απόλυτη επιθυμία καθενός και με στόχο να κρατηθεί η ομοιογένεια και η ζεστασιά κάθε συντροφιάς. Το ταξίδι στο σύνολό του, όμορφο και άνετο η όλη δε ατμόσφαιρα μέσα στα λεωφορεία, ζεστή και εγκάρδια, διανοητική από σιγανή μουσική που έκανε πιο απολαυστικές και γλυκές τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που προκαλούσαν οι συνεχείς εναλλαγές του ανοιξιάτικου τοπίου της διαδρομής. Το σκηνικό συμπληρωνόταν από κάποια ανέκδοτα γουστόζικα και καμιά φορά... τσουχερά, στα οποία πρωταγωνιστούσαν ο Τερεζογιάννης, ο Καβρουλοβαργέλης κ.α. αλλά και από όμορφα τραγούδια δύο-τριών φίλων των Αρμένων που προφανώς αποτελούσαν τμήμα κάποιας χορωδίας. Το πρόγραμμα της εκδρομής, χωρίς ξεχωριστές και αυστηρές προδιαγραφές εξελίχθηκε επίσης ομαλά. Εικοσάλεπτη στάση στη περιοχή της ΚΟΡΙΝΘΟΥ για αναψυκτικό ή όποιες πρόσκαιρες ανάγκες των εκδρομέων. Αργότερα, ωριαία και πλέον στάση-επίσκεψη του όμορφου χωριού ΚΕΦΑΛΑΡΙ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ με την γραφική και ωραία εκκλησία της ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ που το ιερό της είναι χωμένο μέσα στο ύψωμα-βουνό, που δεσπόζει στη βόρεια άκρη του χωριού. Βλάστηση πυκνή-τόπος εύφορος. Η κεντρική πλατεία ευρύχωρη, περιτοιχισμένη από ασύλλιο, από ψηλά πλατάνια κι άλλα δένδρα, και προπαντός άφθονα

προνοητικοί είχαν μαζί τους και κρασί παραγωγής τους. Αφού ξεκουραστήκαμε αρκετά και κάθε συντροφιά είπε τα δικά της, έγιναν οι απαραίτητες βόλτες μπήκαμε και πάλι στα λεωφορεία. Ήταν γύρω στις 4 η ώρα. Η διαδρομή του γυρισμού άρχισε. Ωστόσο απ' το πρόγραμμα δε μπορούσε να παραλειφθεί το όμορφο και ιστορικό Ανάπλι (Ναύπλιο). Ωριαία και πλέον επίσκεψη-σταθμό και εδώ με αξιοποίηση του χρόνου κατά βούληση. Γύρω στις 9 το βράδυ τα λεωφορεία μας έφθασαν στο μέρος απ' το οποίο είχαμε ξεκινήσει το πρωί. Ήταν μια καλή ευκαιρία και μέρα φυγής απ' τη καθημερινότητα. Ο Σύλλογος ευχαριστεί τα μέλη του και τους φίλους των Αρμένων που πήραν μέρος σ' αυτή την εκδρομή. Νοιώθει όμως την ανάγκη να ευχαριστήσει ξεχωρα όσους χωριανούς μεσολάβησαν για την εξασφάλιση των καλών λεωφορειών με τους καλούς και σεμνούς οδηγούς και φυσικά με το φιλικό τιμολόγιο που έγινε για το χατίρι του ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Και εις άλλα με υγεία.

Γιώργος Φρεσκάκης

Πρόεδρος του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ".

Πέθανε και ετάφη στην Αθήνα στις 5 Μαΐου ο Δημήτρης Βουτσαδάκης του Ιωάννου, πατέρας του Ιωάννη και της Αλεξάνδρας. Ο Δημήτρης ήταν δραστήριο μέλος του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ", και για πολλά χρόνια μέλος και ταμίας του Διοικητικού Συμβουλίου του. Στο κέντρο της φωτογραφίας, που προέρχεται από το αρχείο του συλλόγου, ο Δημήτρης Βουτσαδάκης, σε μια εκδήλωση του "ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗ".

ΠΕΣ ΜΑΣ ΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΧΩΡΑΤΑ

Το άκι μας των Αρμενιανών, ο Κουνδουράκις, ο Στυλιανάκις και ο Καούρης

Το κείμενο που ακολουθεί είναι του Χαράλαμπος Μπουρναζός και δημοσιεύθηκε στα "Χανιώτικα Νέα", (1/10/998) υπό μορφή επιστολής προς το διευθυντή της εφημερίδας.

Κύριε διευθυντά,

Να πω κι εγώ τον (χωρατατζίδικο) λόγο μου, ως λέει κι ο φίλος μου ο Γιώργης ο Σκορπός, για τα κρητικά επίθετα με την ορά ακις, π' ακούω να λένε πως μας τα επιβάλανε οι Τούρκοι, για να μας υποτιμήσουνε, λέει, τους κρητικούς χριστιανούς. Επειδή, όπως γίνεται μ' όλα τα πλάσματα του Θεού, άμα τα πεις ακι, τότε χαμηλώνεις το μεγαλείο, το μπόι και την ηλικία: Το Σήφακα αν τότε πεις Σηφάκι, το Βενιζέλο Βενιζελάκι ή Λευτεράκι, το δέντρο δεντρούλακι, το γράμμα γραμματσάκι, και τον άντρα αντράκι ή αντρούλακι (κακαντράκι ή ανεμαντράκι).

ΚΑΙ Ο ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ ΕΚΟΨΕ ΤΟ ΑΚΙ ΤΟΥ ΤΟ 1897

Γι' αυτά τώρα τα άκις και τις περικοπές τους, διαβάζω σε παλιό χαρτί, πως κι ο Κουνδουρός ο Μανούσος, άκις ήτανε και Κουνδουράκης εγράφονταν ως τις 28 Σεπτεμβρίου 1897. Τότες όμως, καθώς η παράταξη του ήτανε παραμερισμένη, διχασμένη, και μαδημένη πολιτικά από τον Βενιζέλο, κι εχρησιάζονταν "αναβάθμιση" της εικόνας (του "image") του, καθώς λένε στα φραγκολεβαντίνικα, που μας πρεσβεντάρουν από γυαλιά και πασαρέλες), του αργηγού της Επανάστασης του 1895, και αποφασίσανε οι σύντροφοί του, σ' ένα ας πούμε, "γεύμα εργασίας", που είχανε στο Βαφέ, στο σπίτι του συμπολεμιστή τους Αβεσσαλώμ (Εμμ. Παπαδάκη), να κόψουνε το άκι του Κουνδουράκη, και να τότε προβιβάζουνε σε Κούνδουρο, ν' ακούγεται πλια επιβλητικά, όπως, παράδειγμα, Μουσουρός ή Καντανολόος.

Διαβίσατε και το πρακτικό όπως το κατέγραψε τότες, ένα αιώνα πριν, ο Σήφης ο Λεκανιδής:

"Αναχωρούμεν εκ Βάμου και μεταβαίνομεν εις Βαφέ, όπου διανυκτερεύομεν εις την οικίαν του συντρόφου μας Εμμ. Παπαδάκη ή Αβεσσαλώμ, όστις μας περιποιείται παρέχων ημίν πλουσίαν τροφήν και ύπνον. Κατά το απόψε παρατεθέν δείπνον εις ημάς υπό τούτου (...) εν τω οίκω του, μεταξύ άλλων, εκάμαμεν λόγον, τη πρότασιν μου, και περί του ότι θα επροξένη σοβαρότεραν εντύπωσιν το επώνυμον του Κουνδουράκη, αν απεκόπητο η κατάληξις "ακίς" και μετεβάλλετο το Κουνδουράκης εις Κούνδουρον. Η πρότασίς μου γίνεται δεκτή και από τούδε ο Κουνδουράκης θα καλείται Κούνδουρος".

ΕΜΕΙΣ ΟΜΩΣ, ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ ΤΙΜΗ ΜΑΣ ΤΟ'ΧΟΜΕ ΤΟ ΑΚΙ ΜΑΣ

Εμείς, όμως, στο χωριό μου, κύριε διευθυντά, το 'χαμε πάντα για τιμητικό τούτο το άκις μας, όλοι μας, δίχως εξαίρεση, οι χωριανοί, από μπαμπά μαλλί, χριστιανοί και τουρκοκρητικοί, κι ας λένε πως οι Τούρκοι μας το επιβάλανε για υποτιμητικό, αφού κι οι ίδιοι τουρκοκρητικοί, βουλευτές στην Κρητική Βουλή, δικαστές και οι άλλοι αξιωματούχοι ή απλοί τουρκοκρητικοί, άκιδες εγράφονταν κι ελέγονταν. Διαβάζω, λόγου χάριν, ένα κατάλογο "Οθωμανών εκλέξιμων δικαστών", που έπεσε στα χέρια μου, συνταγμένο "Εν Χανίοις τη 14 Μαρτίου 1892", και υπογεγραμμένο από τον Μαχμούτ πασά, όπου ένας εκλέξιμος εφέτης Κρήτης των τεσσάρων επαρ-

χιών του τότε νομού Σφακίων ήταν "Χουσεϊν Βέης Γιαννιτσαράκης ετών 55, τόπος γεννήσεως Αρμένιοι". Και δυο εκλέξιμοι πρωτοδίκες ήταν αρμενιοί: Ο Χουσεϊν Γιαννιτσαράκης, ο ίδιος που πήγαινε και για εφέτης, και ο "Αχμέτ Μ. Μαχμουτάκης, ετών 35, τόπος γεννήσεως Αρμένιοι". Αλλά και οι τέσσερις "Οθωμανοί εκλέξιμοι ειρηνοδιακοί πάρεδροι" άκιδες αρμενιοί "κτηματίες" ήταν: "Ιβραχίμ Χατζιδάκης (!) ετών 30, τόπος γένν. Αρμένιοι, τόπος κατοικ. Αρμένιοι Ισμαήλ Καραυλάκης ετών 40, τόπος γένν. Αρμένιοι, τόπος κατοικ. Αρμένιοι. Γίνους Γιουνουσάκης ετών 25, τόπος γένν. Αρμένιοι, τόπος κατοικ. Αρμένιοι Μεχμέτ Χ. Δερβισιάκης ετών 35, τόπος γένν. Αρμένιοι, τόπος κατοικ. Αρμένιοι.

Ο ΧΑΙΡΕΤΑΚΙΣ, Ο ΜΙΧΑΛΑΚΙΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΙΣ

Και για νάρθω στις μέρες μου. Θυμούμαι έναν λεβεντιάνθρωπο του χωριού, τον Μιχάλη τον Χαιρετάκι, που σαν ηθέλαμε να του απευθύνομε το λόγο με το σέβας που άρμοζε στο πρόσωπό του, Μιχαλάκι τότε προσφονούσαμε, γιατί 'τονε ανεπίτρετο βέβαια να τον αποκαλέσομε Μιχάλη, καθώς εκάναμε με φίλους και συνομηλικούς μας Μιχαήλδες, παράδειγμα ο Μιχάλης ο Σαλαμπαρδούκος, καλήν του ώρα. Κι ο Μαστροσπίρος, σπουδαίος μάστορας που ήρθε από το Τσιρίγο (Κύθηρα) στο χωριό και το επίθετό του ήτανε Στρατηγός στα μητρώα των Αρμενίων Στρατηγάκις, επί το τιμητικότερο, γράφτηκε, κι αυτό είναι και σήμερα το όνομα των απογόνων του.

ΚΙ ΕΝΑ ΧΩΡΑΤΟ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΟΥΡΗ

Και, πριν αποχαιρετιστούμε, ένα παλιό αρμενιανό χωρατό θα σας σε πω. Ο Στυλιανός Σκαντάλης, γαμπρός του Μαθιού Μυλωνογιάννη και σύγαμπρος του Αντώνη Σήφακα, αντιπρόσωπος του ελληνικού προξενείου στον Βάμο το 1894, φίλος, συναγωνιστής και βουλευτής του Βενιζέλου στην Κρητική Βουλή, άρχοντας αληθινός, που από εκτίμηση και σεβασμό τον αποκαλούσαν Στυλιανάκι στο χωριό, χουβαρντάς και γλεντζές ονομαστός, συχνά ήρχονταν στο κέφι διασκεδάζοντας με τους "τα πρώτα φέροντας", κι όχι μόνο των Αρμενίων. Συνομηλικός του ήταν ο Καούρης ο Γιάννης, άνθρωπος άσημος και φτωχός, που συχνά - πυκνά βρίσκονταν μεθυσμένοι, για να ξεγράψω, ως έλεγε, την αναπαράδι που τον έδερνε ισόβια, και του στεφανούσαν τα τα βάρη, με τα πολλά στόματα πούχε να ταΐσει, κι ούλοι τότες υποχρέωσή τους το θεωρούσαν να τότε κηδεμονεύουνε και να τον αποπαίρνουνε για τα μεθύσια του αυτά. Κι εκείνος βέβαια τσοι σιχτήριζε, βλαστημώντας και την "κοινωνία την άδικη", που μ' άλλο μέτρο μετρά τον παρακατιανό και μ' άλλο το δυνατό:

- Γιάντα, μαφοί πεζεβέγκηδες, των έλεγε, δεν αποπαίρνετε και το Στυλιανάκι, που σηκώνει το χωριό στο πόδι με τα μεθύσια ντου, παρά:

- Μεθεί ο Στυλιανάκις, ευθυμεί ο Στυλιανάκις!

- Εμέθ'σ' ο Καούρης, εχ... κε πάλι ο Καούρης!

Σ' άλλη περίπτωση θα πούμε και για τον Φραγκοκολάκι, π' αυτός πάλι έπραξε τ' ανάποδο, έκοψε το ...κολάκι του επιθέτου του κι εγίνηκε μ' επίσημο χαρτί μάλιστα Φραγκίσκος, μα δεν είχε στεμό στο χωριό μ' αυτόν του τον ακρωτηριασμό, από το γιουχαϊτό και τσοι γκαζοντεκεδες που του χτυπούσαν κάθε που 'βγαινε στο τσαρσί. Ωποου 'δωκε τον αματιών του κι επήγε στην Αμερική, όπου τον κάμανε Φράγκ, κι ησύχασε από μας "τσοι δαιμονισμένους", ως μας αποκαλούσε... Τελειώνοντας, κύριε διευθυντά, "σας χαιρετώ αλβανιστά, με το

Μιχαλάκις Χαιρετάκις (1893-1971)

δεξί μου χέρι εμπρός στην καρδιά και τη θερμή παλάμη μου απλωμένη παράλληλα στο οιονδιήποτε χόμα που πατώ³ και υποσημειούμαι προσηκόντως:

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΑΚΙΣ

Σημειώσεις

1. Η ορθή γραφή του ακίς είναι με γιώτα σύμφωνα με τον κρυφαίο γλωσσολόγο μας Γεώργιο Χατζιδάκι. Ο ίδιος, καθώς και ο αδελφός του, ο μεγάλος μαθηματικός Ιωάννης, έγραφαν με γιώτα και όχι με ήτα την κατάληξη του επιθέτου τους: Χατζιδάκις. Εμείς εδώ ακολουθήσαμε βέβαια την ορθογραφία της κατάληξης αυτής, όπως την συναντήσαμε στις πηγές.

2. Πριν από οκτώ χρόνια, απ' αυτήν τη στήλη, αναφερόμαστε στην Κρητική Βουλή του 1889 και τους τουρκοκρητικούς βουλευτές της, τον οποίων μάλιστα τα επίθετα είχαν κατάληξη ακίς, αντίθετα με τον Χριστιανών βουλευτών (Βενιζέλος, Κριάρης, Σήφακας, Γενεράλης, Βορειάδης, Ξανθουδιδής κτλ). Παραθέτομε εδώ μικρό μέρος του κειμένου του 1991, όπου και απόσπασμα από τα πρακτικά της Βουλής εκείνης, με την ιλαροτραγική κατάσταση του αναλφαριθμητισμού των...βουλευτών. ("Χ.Ν." 13-4-1991. "Η απογραφή της κοινούσεως και άλλα νόστιμα".

Και καλά οι αγράμματες δασκάλες το γραμμάτω να δηλώνουνε λειτουργοί - αλειτούργητοι της παιδείας, μα ψεύτικες δηλώσεις κάνανε κι αναλφάβητοι Τουρκοκρητικοί βουλευτές με πρώτο και καλύτερο τον Αποκορονιώτη Αλή Γιαννιτσαράκη, το γνωστό τσοι παλιούς μας Γενίτσαρη, βουλευτή τα 1889. Για το λόγο τούτο η "Γενική των Κρητών Συνέλευσις" του '89 έβγαλε μια "εξελεγκτική επιτροπή" να ερευνήσει την αγραμματοσύνη των βουλευτών των Τουρκοκρητικών βέβαια, γιατί οι δικοί μας γράμματα καλά γνωρίζανε, πολλοί μάλιστα, σαν το Γενεράλη, το Μιχαηλάκη κ.ά. λάμπανε με τη σοφία τους. Τόσεσ επρωτάστραψε, κοπέλι ακόμη, 24 χρονών, το Λευτεράκι. Μ' αυτά δεν είν' ετούτης της γραφής. Για την αγραμματοσύνη, το λοιπόν, των τουρκοκρητικών βουλευτών θ' αθαλογήσω λίγες μόνο αράδες από τα πρακτικά εκείνης της Βουλής: "Θ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗΣ: Παρευρέθην και εγώ εις τα εξετάσεις. Το έδωκαν μια εφημερίδα, αλλ' ο βουλευτής Αποκορόνου (Αλή Γιαννιτσαράκης), δεν την ανέγνωσε, ουχί βεβαίως διότι δεν είχαν ανάγκη να μάθω νέα, αλλά διότι δεν εγνώριζε. Το έδωκαν χαρτί δια να γράψη, αλλά είπεν ότι το μολυβδοκόνδυλον δεν είναι καλόν. Κατόπιν του προσέφερον άλλο μολυβδοκόνδυλον, αλλά λέγει ότι δεν έχει σκοπόν να γίνη υπάλληλος (...). Θ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ (εισηγητής): Ο Χ' Αλής Καρατζεδάκης προσήλθεν ενόπιον της εξελεγκτικής επιτροπής, ο άνθρωπος ωμολόγησεν ότι μόνον την υπογραφήν του γνωρίζει και βάλλει, γράφει δε και πατάτες και κολοκύθια (...). Η πλειοψηφία της εξελεγκτικής επιτροπής, ιδίως τα οθωμανικά μέλη, μειοψηφούντος εμού, εθεώρησαν τούτον ως αγράμματον...".

3. Χαιρετισμός του Ανδρέα Εμπερικού στο Νίκο Εγγονόπουλο. Περ. "Τετράδιο" 12/1945.

Το πυριολίκι

Από μικρό παιδί με απασχολούσε αυτή η λέξη, το "πυριολίκι". Λέξη πολύ συνηθισμένη στο χωριό μας που προσδιόριζε την περιοχή που βρίσκεται το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου, αλλά και μια μικρή περιοχή γύρω του. Έτσι λοιπόν και το σπίτι μου το πατρικό ήταν στο πυριολίκι. Λέξη σχεδόν ταυτόσημη με το Σχολειό, αλλά για τα παιδιά, εκείνης της εποχής, στις δεκαετίες 1960-1980, λέξη συνυφασμένη με το παιχνίδι που γινόταν στην αυλή του σχολείου.

Αλλά τι να σήμαινε αυτή η λέξη από που προερχόταν η ρίζα της; Πως να γραφόταν η ορθογραφία της, δεν υπήρχε καμιά πληροφορία.

Ο χώρος πριν κτιστεί το σχολειό, ήταν ένας μεγάλος λάκκος όταν μαζευόταν τα νερά της βροχής, τα οποία μάλιστα κατάπινε. Θυμάμαι αργότερα και όταν ο λάκκος είχε μπαζωθεί, μια τρύπα που ρουφούσε, έστω αργά-αργά όταν μαζευόταν βροχόνερα.

Όσπου ένα δημοσίευμα για το "Πυριολίκι" στα "Χαυνιώτικα Νέα" Το Σεπτέμβριο του 1996 του Αθανασίου Δεικτάκη έδινε μια ιδέα. Το πυριολίκι ήταν ένα μικρό είδος ορυχείου λει και εξηγεί ότι από εκεί προμηθεύονταν λεπίδα για να την χρησιμοποιήσουν στις στέγες των σπιτιών.

Ρωτώντας έμαθα ότι με το χόμα από το "πυριολίκι" έκαναν λάσπη, που χρησιμοποιούσαν σαν συνδετικό υλικό στους πέτρινους τοίχους των σπιτιών όταν δεν είχαν ασβέστη. Επίσης το χρησιμοποιούσαν για να κατασκευάζουν, καμιά φορά και επιτόπου όπως ο πατέρας μου, πλίνθους χωμάτινους. Ανακάτευαν πατώντας με τα πόδια, χόμα, νερό και άχυρα και την λάσπη την τοποθετούσαν σε αυτοσχέδια καλούπια για να στεγνώσει και τους χωματόπλινθους τους χρησιμοποιούσαν για μικρές κατασκευές ή μεσοχωρίσματα (μεσοτοιχίες). Μου ανα-

φέρθηκε επίσης ότι για ένα διάστημα χόμα από το "πυριολίκι" χρησιμοποιούσε και ο Χαράλαμπος Παρασκευάκης ο γνωστός χωριανός μας πρωτομάστορας τεχνίτης κουδουνιών, για να ψήνει τα κουδούνια. Δυστυχώς η απόσταση που μας χωρίζει δεν μου έδωσε τη δυνατότητα να το επιβεβαιώσω.

Από ότι φαίνεται το κοκκινόχωμα από το πυριολίκι δεν χρησιμοποιήθηκε στο χωριό μας ούτε για στέγες ούτε για πατώματα. Στις στέγες έβαζαν λεπίδα που κουβαλούσαν από το Καλάμι και στα πατώματα, χόμα πολυτελείας, ασπρόχωμα από το "ορυχείο" που ήταν στους Ασπρούγους.

Όσον αφορά την ακριβή διατύπωση και ορθογραφία της λέξης, στην ίδια εφημερίδα τον Οκτώβριο του 1996 ο Γιάννης Χριστάκης τ. Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. απα-

ντώντας στο πρώτο δημοσίευμα, μεταξύ των άλλων αναφέρει:

"Ο τίτλος του σημειώματος "πυριολίκι", που σημαίνει τον τόπο από τον οποίο προμηθεύονταν τη λεπίδα, αν έτσι λέγεται στη δυτική Κρήτη, πρέπει να προήλθε από τη λέξη πληρωύκι, με αναγραμματισμό, φαινόμενο πολύ συνηθισμένο στη γλώσσα μας. Πληρωύκι λέγεται στην ανατολική Κρήτη, λέξη που ασφαλώς προέρχεται από την σύνθεση των λέξεων πηλός και ορύττω ή ορύσσω. Την ετυμολογία αυτή δέχεται και ο καθηγητής Λιμαντός (Ε.Ε.Κ.Σ. Γ' 224).

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, η λέξη πυριολίκι πρέπει να γραφεί πυριολίκι, αφού κατά τον αναγραμματισμό δεν επηρεάζονται τα υπόλοιπα στοιχεία της λέξης. Με τη γραφή που έχει στο σημείωμα η λέξη κινδυνεύει να θεωρηθεί ότι προέρχεται από το πυρ, με το οποίο ετυμολογικά και σημασιολογικά δεν έχει καμία σχέση".

Τελικά όπως και να γράφεται, και να προφέρεται το "πυριολίκι" για μας τους νεότερους είναι ένας θρύλος, και το σημερινό σημείωμα έχει σαν μοναδικό σκοπό, να ανακινήσει τις μνήμες εκείνων που θυμούνται ακόμα, και να μας δώσει την ευκαιρία να τις καταγράψουμε. Είναι αυτονόητο πως κάθε σχόλιο και διόρθωση είναι δεκτά.

Γιάννης Σ. Τσακίρακις

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ Ξαναζωντανεύει στην Αθήνα

Πρόσφατα το αθηναϊκό κοινό είχε την ευκαιρία να επισκεφτεί για πρώτη φορά μια εξαιρετικά επιτυχημένη έκθεση για τα 58 χρόνια από τη Μάχη της Κρήτης.

Η έκθεση πραγματοποιήθηκε μεταξύ 1-6 Ιουνίου στο κτίριο Παύλου Μελά, και άνοιξε τον κύκλο των εκδηλώσεων της με την παρουσία της Υπουργού Πολιτισμού κ. Ελισσάβετ Παπαζώη.

Την πρωτοβουλία για την οργάνωση της εκθέσεως ανέλαβαν ο Πρόεδρος της Παγκρητίου Ενώσεως κ. Κώστας Ξυλούρης και το διοικητικό συμβούλιο της Ενώσεως, ενώ η συμβολή ιδιωτών με την παραχώρηση των ιστορικών κεμηλιών που έχουν στην κατοχή τους στάθηκε μεγάλη.

Την έκθεση κοσμούσαν ιστορικά κεμηλία από την περίοδο της Μάχης της Κρήτης και των χρόνων της Γερμανικής Κατοχής, πλούσιο φωτογραφικό υλικό και πληθώρα αποσπασμάτων και αρθρογραφημάτων από κρητικές και αθηναϊκές εφημερίδες και αφιερώματα στο ιστορικό γεγονός της Μάχης της Κρήτης.

Το εκθεσιακό υλικό συνίστατο σε κράνη, όπλα, φανούς, πομπούς, παράσημα και νομίσματα που εκτίθεντο σε ειδικές προθήκες, στολές και εξοπλισμός στρατιωτών κ.ά., ενώ στην είσοδο του κτιρίου βρίσκονταν στρατιωτικά αυτοκίνητα της εποχής και τμήματα αεροσκά-

φους, απομεινάρια μιας ένδοξης εποχής.

Στο φωτογραφικό υλικό συμπεριλαμβάνονταν αφενός απεικονίσεις των περιοχών που ενεπλάκησαν στον αγώνα κατά των κατακτητών όπως π.χ. τα χωριά Καρδάκι, Βρύσες, Γερακάρι, Αμάρι, Σφακιά, Ριζά, τα ερείπια του Μαργαγκαριού, τοποθεσίες της Μεσσαράς και περιοχές από το Ηράκλειο.

Οι ιστορικές μορφές ηρώων δέσποζαν σ' ολόκληρη την αίθουσα. Ανάμεσά τους οι Μπαντουβάδες, ο αρχηγός της Εθνικής Αντίστασης Πετρακογιώργης, οι αδελφοί Δαμαλάκη, ο καπταν Μιχάλης Ξυλούρης, ο παπα-Γιάννης Σκουλάς, οι αξιωματικοί Μπετενάκης και Ραυτόπουλος, ο αντάρτης Γιάννης Ποδιάς και τόσο άλλοι.

Στις εκθεσιακές προθήκες εξετίθετο ακόμη πλήθος συγγραμμάτων, ποιητικών συλλογών, ιστορικών δημιουργημάτων και άλλων εκδόσεων και αφιερωμάτων, κυρίως από Κρήτες λογοτέχνες, αναφορικά με την ένδοξη Μάχη της Κρήτης, ενώ το βλέμμα και την προσοχή του κοινού τραβούσαν οι φωτογραφίες πνευματικών ανθρώπων της εποχής του '40.

Το ευχάριστο είναι ότι η προσπάθεια μας αυτή να μεταγγίσουμε το Κρητικό μεγαλείο και την ανδρεία των ανθρώπων, των ηρώων του τόπου μας που έδωσαν τη ζωή τους πολεμώντας για την ελευθερία τους στέφθηκε

με επιτυχία. Αυτό που επιδιώκουμε είναι να περάσουμε κι εμείς ένα μήνυμα σε μια εποχή που μαστιγίζεται από την ανθρώπινη αλαζονία και όπου η αγωνία και ο αγώνας του ανθρώπου να κερδίσει την ελευθερία του βομβαρδίζεται από τα πυρά της νέας τάξης πραγμάτων.

Η Μάχη της Κρήτης περνάει το μήνυμα ότι οι λαοί αντιστέκονται σε κάθε προσπάθεια καθυπόταξης από τα μεγάλα συμφέροντα και τις νεοταξικές αντιλήψεις, που οι ισχυροί της γης προσπαθούν να αναγάγουν σε υπέρτατο νόμο.

Η φετινή έκθεση είναι μια έμμεση μορφή συμπαράστασης στους ανθρώπους της γειτονικής μας χώρας, που παλεύουν με τα τέρατα του σύγχρονου κόσμου.

Από την εφημερίδα "Πατρίς"

21/6/99

Το παράξενο μολύβι

Στη στήλη αυτή του **Διηγήματος**, όπου, στο περασμένο μας φύλλο, καταχωρήθηκε το ωραίο διήγημα της **Πόπης Γαβριλάκη - Λαμπρινέα**, δημοσιεύουμε σήμερα ένα άλλο συγκινητικό κείμενο της εποχής της φασιστικής κατοχής, συγγραφέας του οποίου είναι η γνωστή και αγαπητή στους αναγνώστες μας **Κατίνα Χρυσουλάκη-Πάτερου**.

Το διήγημα αυτό διαβάστηκε κατά την τιμητική εκδήλωση που έγινε στα Χανιά στις 21-4-99, όπου διαλεκτοί άνθρωποι των Γραμμάτων μας μίλησαν για το εθνικό, παιδαγωγικό, και συγγραφικό έργο της Κυρίας Πάτερου, παρουσίασαν το τελευταίο βιβλίο της **“Αναζητήσεις”** (από τις σελίδες 46-49 του οποίου είναι και το διήγημα που ακολουθεί), ενώ ο Δήμος Χανίων, που μαζί με την Δημοτική Βιβλιοθήκη ήταν οι οργανωτές της εκδήλωσης βράβευσε την συγγραφέα μας στην οποία η “Ελευθερόπολις” στέλνει τα συγχαρητήρια και τη χαρά της για την νέα αυτή τιμητική διάκριση.

Ενα παλιό μολύβι τοποθετημένο σ' ένα συρτάρι του γραφείου μου, τελειώς ασυνήθιστο, γιατί είναι σε θήκη που παριστάνει μούμια Φαραώ, είναι το ενθύμιο των 560 χρόνων που την ιστορία του θα παραθέσει παρακάτω.

Αυτό το κάνω με την ευκαιρία που κάθε τέτοια εποχή γυρίζουμε πίσω και ζούμε με τη μνήμη πάντα άσβηστη, τις τραγικές μέρες της γερμανικής εισβολής στον τόπο μας και τις συνέπειες αυτής της ζωής, που μας άφησαν τα ίχνη τους ανεξίτηλα μέχρι να ζούμε.

Είχε περάσει μια ολόκληρη εβδομάδα από τότε που οι Γερμανοί είχαν μπει στη ζωή μας.

Το χωριό μου ήταν απόμωρο και δεν τους είχαμε στα πόδια μας. Όμως, ο σκλαβωμένος αέρας ήταν διάχυτος παντού. Οι χωριανοί είχαν αφήσει τις πλαγιές των βουνών και τα ριζώματα που είχαν καταφύγει τις προηγούμενες μέρες, κνηνημένοι από τα θεριά της Γερμανίας.

Το αίμα των σκοτωμένων άχνιζε ακόμη και παντού όπου υπήρχε ζωντανό ένιωθες πως είχε ζωγραφισμένο τον τρόπο επάνω του. Μόνο τα άψυχα πάντα ακίνητα στη θέση τους, έδιναν την ελπίδα για τη συνέχεια μιας ζωής, που οπωσδήποτε θα προχωρούσε πληγωμένη.

Το σπίτι μας με πέτρινες πεζούλες απ' έξω φιλοξενούσε αυτή τη φορά πέντε ξένους. Οι δύο ήταν Έλληνες αξιωματικοί και οι τρεις Κύπριοι. Το εθνικό δράμα, μας είχε ενόσει. Είχαμε γίνει ξαφνικά αδέρφια και ο καημός ομαδικά έκαιγε τις καρδιές μας.

Στα πιο επίκαιρα σημεία του χωριού γύρω-γύρω στα ψηλώματα νέα παιδιά φύλαγαν έτοιμα να ειδοποιήσουν, αν έβλεπαν κάποια κίνηση. Ο βόμβος από τα στούκας είχε σταματήσει σχεδόν και αραιά μόνο περνούσε κανένα ακόμη, αλλά από πολύ ψηλά. Εκεί λοιπόν στα πετρόκτιστα σπίτια, η ζωή έπαυσε μια διαφορετική τροπή. Καθόμαστε με τις ώρες και τα λέγαμε, χωρίς να μπορούμε να βρούμε άκρη.

Αμέσως από την πρώτη εβδομάδα της κατάληψης έφθασαν τα νέα πως τα πάντα χάθηκαν. Έτσι, από τρόφιμα κυρίως ό,τι βρέθηκε κανέναν νάχει, αυτό θα είχε μόνο για πολύ χρονικό διάστημα και μ' αυτό θα έπρεπε να προσπαθήσει να περάσει. Θυμάμαι πως είχαμε κρυμμένο ένα σακί άσπρο αλεύρι μέσα σ' ένα δεμάτι ξύλα επάνω στη στέρνα της αυλής μας, μην τυχόν και κάνουν καμιά ξαφνική έφοδο οι κατακτητές, που η φήμη τους έφερνε να παίρνουν τα πάντα χωρίς να ενδιαφέρονται τι θ' απογίνουν οι φαμελιές που γδύνανε.

Απ' αυτό το αλεύρι ζυμώνουμε ψωμί να πάρουν οι ξένοι μας όταν θα έφρευαν. Η στέρηση είχε φτάσει κιόλας στα σπίτια μας, αλλά εμείς προσπαθούσαμε να μην την αισθανθούν οι φιλοξενούμενοι μας και να έχουν τα στοιχειώδη, που είχαμε τη δυνατότητα να προσφέρουμε.

Οι άνθρωποι ήταν, όπως γνωρίζαμε, τρομερά ταλαιπωρημένοι με επίπονη οδοιπορία μέσα από άγνωστα γι' αυτούς βουνά, μέρες ολόκληρες. Κάπου-κάπου κάθονταν λίγο να ξεκουραστούν, όπως μας έλεγαν, αλλά η πείνα και κυρίως η δίψα τους είχε εξουθενώσει. Ιούνιος μήνας, ζέστη παντού και διαρκής αγωνία μέχρι που φθάσανε σε ένα

μιάτο. Εκεί πήρανε θάρρος, ήπιαν γάλα, αναζωογονήθηκαν και σταμάτησαν μια μέρα. Με τις οδηγίες των βοσκών έπειτα πήραν τον κατήφορο και φθάσανε ως τ' Ασφένδου.

Καλοδεχούμενοι και σεβαστοί πάντα οι ξένοι στην Κρήτη μπήκανε στα σπίτια μας. Μέσα στα πυκνόφυτα αμπέλια, που ήταν κοντά μας, ους υπέδειξαν οι γεροντότεροι να μένουν τα βράδια μέχρι να φύγουν, αλλά η μέρα της αναχώρησης και ο τόπος του προορισμού τους δεν είχε συζητηθεί αμέσως. Χρειάζονταν περίσκεψη και προσοχή μεγάλη, γιατί οι παραλιές ήταν ήδη ασφυκτικά κλεισμένες από τους Γερμανούς.

Κάτω από τη δροσιά μιας καταράσινης καρδιάς, που σκέπαζε την αυλή μας, προσπαθούσαμε να λύσουμε τα προβλήματα που μας είχαν αλυσοδέσει αναίτια και ξαφνικά, έτσι ώστε να μην ξέρουμε τι θα απογίνουμε. Μετά από πολλές συζητήσεις τους πρότεψαν, αυτοί που γνώριζαν καλύτερα τον τόπο, ως την καλύτερη λύση να φύγουν νύχτα οπωσδήποτε από τα ψηλώματα μέσα του Καλλικράτη και συνέχεια πάντα από αθέατα μονοπάτια με προσοχή, να φθάσουν ως τη Μονή του Πρέβελη.

Η Μονή, όπως ήταν σε απόμηση ακρογιαλιά, αποτελούσε σωτήρια σκέπη, για κάθε κατατρεγμένο και το ιστορικό του Μοναστηρίου με τον γνωστό θαυματουργό σταυρό, στη χάρη του οποίου πολύς κόσμος αποζητούσε τη θεραπεία των δεινών του, αποτελούσε πλέον ιδανικό καταφύγιο.

Ωστόσο, τις λίγες μέρες που μείνανε κοντά μας, ένας εκλεκτός χωριανός, ο Γιάννης Βρετιός, άνθρωπος γνωστικός και πολύξερος, τους εμψύχωνε με τις γνώσεις και την πείρα του.

Η θεία Σοφουλιά τους έφερνε κάθε πρωί το γάλα από τις κατσίκες της και τους παρακινούσε να πιούν να δυναμώσουν, γιατί “παιδιά μου, ώστε να πάτε στα σπίτια σας και στις μανάδες σας, θα 'χετε πολύ δρόμο να κάνετε”.

Ευχαριστούμε γιαγιά, της έλεγαν όλοι με μια φωνή και ο πεντακάθαρος χάλκινος μαστραπάς προχωρούσε από τον έναν στον άλλον με το ζεστό και μυρωδάτο γάλα του βουνού, που αναζωογονούσε. Ένα μυστήριο πράγμα όμως αληθινό, ότι υπάρχουν στιγμές που ενώνονται οι άνθρωποι μεταξύ τους και συμπεριφέρονται σαν να ήταν χρόνια και καιρούς γνωστοί.

Έφθασε, τέλος, η μέρα που θα φεύγαμε και νοιώθαμε λύπη σαν να χωριζόμαστε από δικούς μας ανθρώπους, που δε θα ξαναβλέπαμε ποτέ...

Κόντευε να βραδιάσει. Αλλάξαμε τα στρατιωτικά τους ρούχα με παλιά, που τους έδωσαν οι δικοί μας και περίμεναν να 'ρθει η ώρα του μισεμού... Τώρα πια έπαιρναν τις τελευταίες οδηγίες και υποδείξεις και σημειώματα για τον ηγούμενο από τους βοσκούς, που είχαν κάθε χρόνο

στα χειμαδιά της Μονής τα πρόβατά τους ως το τέλος του Φλεβάρη και τους γνώριζαν καλά οι μοναχοί του Πρέβελη.

Μόλις ο ήλιος γάηκε πίσω από τις βουνοκορφές σαν κάθε βράδυ, η ομάδα ήταν έτοιμη. Αρχηγός θα έμενε ο λοχαγός (Νίκος Κωνσταντόπουλος), ο συνοδός χωριανός ήταν έτοιμος κι αυτός.

Μόλις έπεσε το σκοτάδι και άναψαν οι λύχνοι του χωριού, ο λοχαγός έδωσε το πρόσταγμα. Πάμε παιδιά! Είναι ώρα να φεύγουμε! Μ' αυτά τα λόγια έβγαλε από τη μέση του μια δερμάτινη ζώνη που τη φορούσε ακόμη και την άφησε σε ένα δικό μας υπαξιωματικό της Χωροφυλακής. Και για σένα, μου είπε, αφήνω τη δερμάτινη αυτή τσάντα, που έχει άγραφο χαρτί και μολύβια, που ίσως τα χρειαστείς. Όταν την άνοιξα αργότερα, είδα μέσα στα μολύβια ένα ξεχωριστό, που μου έκανε εντύπωση, γιατί ήταν σε μια θήκη χρωματιστή με απεικόνιση μούμιας Φαραώ. Αυτό το μολύβι, όπως γράφω και στην αρχή της αφήγησής μου έμεινε σαν ιερό κειμήλιο στο σπίτι μου σαν ιδιαίτερο δώρο δοσμένο σε ώρα τραγική, που δεν έπρεπε να το αφήσω να χαθεί.

Άραγε, ποιος να ζει ακόμη από εκείνους τους ανθρώπους και ποιος να 'χει πεθάνει; Δεν ειδοθήκαμε ποτέ.

Μας αποχαρέτησαν τότε εγκάρδια και με βουρκομένα μάτια όπως έφρευαν για την άγνωστη πορεία, μας έδωσαν τα χέρια.

Έχετε για! Ποτέ ώστε να ζούμε δεν θα ξεχάσουμε το φιλόξενο χωριό σας. Μας φροντίσατε με τόση αγάπη και ζεστασιά σαν να είσατε οι γονείς μας και τα αδέρφια μας. Προσέχετε τους, είπαν αυτοί που τους καθοδηγούσαν. Το φεγγάρι θα αργήσει απόψε να φανεί, γιατί είναι λίγωση. Όμως τα άστρα είναι πολύ λαμπερά και δε θα 'χετε κανένα πρόβλημα.

Μπροστά μπήκε ο οδηγός και πίσω του οι άλλοι, ένας-ένας στη σειρά να χωρούν στα στενά πέτρινα μονοπάτια του χωριού.

Όταν φτάσετε στα σπίτια σας, να μας γράψετε να μάθουμε νέα σας. Μας εδόθη η απάντηση ότι αυτό θα ήταν το χρέος τους και τα βαριά βήματά τους επάνω στα χαλκικά έπαψαν να ακούγονται σε λίγο και μόνο τα γαυγίσματα των σκύλων έμειναν ακόμη, σαν απόηχος της πορείας μιας ομάδας ανθρώπων, που είχαν δεμένη μαζί την τύχη τους και βάδιζαν όπου τους οδηγούσε το πεπρωμένο.

Σε λίγο σκοτεινίασε. Ένας – ένας έσβησαν και οι λύχνοι του χωριού με το λιγοστό φως. Μόνο ο ουρανός άφηνε ένα αμυδρό αντιπέγνισμα που δημιουργούσε βαριές σκιές από τα πέτρινα φωτόσπιτα. Η σκλαβιά είχε πλακώσει...

**KATINA
ΧΡΥΣΟΥΛΑΚΗ-ΠΑΤΕΡΟΥ**

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ των γραμμάτων και των συγγραμμάτων

Στο βιβλιοπωλείο Πετράκη, την Τρίτη 25 Μαΐου, παρουσίασε το νέο της βιβλίο "Σαν χειμωνιάτικη λιακάδα", Εκδόσεων Καλέντη η κ. Αλκινόη Παπαδάκη. Τη συγγραφέα παρουσίασε η φιλόλογος κ. Μαρία Πριπάκη. Το κείμενο που δημοσιεύουμε είναι απόσπασμα από το βιβλίο της "Το κόκκινο σπίτι", σ. 124-127. Στο επόμενο φύλλο θα παρουσιάσουμε και το νέο της βιβλίο.

«Ο τράγος»

Ο θεός μου είχε αγοράσει τελευταία έναν τράγο και οι χωριάτες έφεραν αβέρτα τις κατσίκες τους. Γρήγορα η φήμη του τράγου απλώθηκε και στα γυρόχωρα. Κι ερχότανε μέρα, που ο θεός μου έδωχνε πελατεία.

"Έλα μεθαύριο. Δεν μπορούμε και να ξελιγωθούμε. Νισάφι".

Έτσι βολεύτηκε καλά ο Κυριάκος, που δεν τ' άρεσε καθόλου να παριστάνει το γεωργό. Τώρα εδούλευε ο τράγος, κι ετσέπωνε ο Κυριάκος. Κι ήτανε κι οι δυο πολύ ευχαριστημένοι όπως τους τα σερβίρισε η τύχη.

Μια μέρα εστριφογύριζε γύρω γύρω του η Ελληνική σαν τη σφήκα κι εμουρμούριζε.

"Τι θέλεις, μωρή, και τριγουρίζεις στ' αυτιά μου;"

"Λένε πως όποιος κάτσει με στραβό ως το πρωί, αλληθωρίζει... Κάθεσαι συ όλη μέρα δίπλα στο ζωντανό, μα το μόνο που βλέπω 'γω είναι πως αποστραβώνεσαι".

Γέλασε ο Κυριάκος με την ψυχή του.

"Μωρέ γυναίκα!! Ο Σελίμ (Σελίμ είχε βαφτίσει τον τράγο) δεν έχει μια κατσικά τριάντα χρόνια.

Κι εγελοόσε ο Κυριάκος κι έκανε τη χωρίστρα του, κι άλειφε το μπριγιόλ του κι έριχνε καυτερές ματιές από το παραθύρι στη χήρα την Τασία.

"Χα χα χα! Να 'σαι καλά, μωρή Ελληνική. Μ' έκα-

Από την παρουσίαση του βιβλίου της Αλκινόης Παπαδάκη. (Φωτογραφία από τα Χανιώτικα Νέα 21/5/199)

νες κι εγέλασα".

Και να οι ματιές κάρβουνο αναμμένο στην Τασία που, όπως άπλωνε τα ρούχα και τεντωνότανε, χοροπηδούσανε οι βυζάρεις της κι εκολάζανε τον πάσα πατριώτη. Την πρώτη μέρα που ήρθε ο Σελίμ στο σπίτι, εγώ ξερνούσα συνέχεια. Σε δύο μέρες συνήθισα τη βρόμα του και μ' άρεσε πολύ.

Κάθε φορά που φέρνανε κατσικά, μαζευνόμαστε όλη η παρέα και πιάνανε πρώτη θέση για το θέαμα. Κι εκοιτάζαμε. Ανοίγαμε τα μάτια, το σώμα, τα ρουθούνια κι εκοιτάζαμε.

"Φύγετε, μωρέ μπάσταρδα, πέρα πέρα. Μη χαλάσετε τη δουλειά".

Που εμείς 'Ητανε δουλειά αυτή για να την αφήσει κανείς στη μέση;

Μα δεν εκράτησε πολύ ο βίος και η πολιτεία του Σελίμ. Μια Κυριακή μεσημεράκι, κάποιος από ξένο χωριό, τραβώντας την κατσικά του, έφτασε στην πλατεία κι ερώτησε ο άνθρωπος που είναι το σπίτι που

έχουνε το φημισμένο τράγο. Και το κάνει ο διάλογος και ο μαύρος, να ρωτήσει τον Αντώνη, που τ' άρεσε να πειράζει όλο τον κόσμο κι ύστερα να κάθεται στον "Κυπάρισσο" και να χαχανίζει.

"Εγώ θα σου πω", του λέει. "Εκείνο είναι".

Και του δείχνει το σπίτι του παπα-Λεφτέρη!

... "Εδώ είστε;"

Βγαίνει η παπαδιά η Κρυστάλλη, συνάμενη και κουνάμενη.

"Τι θέλεις άνθρωπέ μου;"

"Τι να θέλω. Την κατσικά έφερα. Εδώ τον έχετε τον τράγο;"

Η παπαδιά υπονιόσθηκε πως ο θεός μου της είχε κάνει την προσβολή, γιατί είχανε προηγουμένα με μια ρημάδα ελιά που ξεφύτρωσε ανάμεσα στα σύνορα των χωραφιών τους. Αυτή η ελιά ήταν αιτία κι έπαψε κι η θεία μου η Ελληνική να εκκλησιάζεται. Μόνο στις κηδείες επήγαινε και στον επιτάφιο. "Δεν μπορώ να τονε βλέπω τον τράγο. Να θέλει ν' αρπάξει την μπουκιά του φτωχού".

Το βράδυ κείνης της καταραμένης Κυριακής, κατέφθασε η Κρυστάλλη η παπαδιά στο σπίτι μας. Κι ετίμησε το αξίωμά της το κατά δύναμη.

"Αν είσαι συ, μωρή παπαδιά, της φώναζε η θεία μου, εγώ είμαι η μήτηρ του Ζεβεδαίου".

Αποτέλεσμα είχανε όλα τούτα, να ορκιστεί η Κρυστάλλη πως ο παπάς θ' αφορίζε τον τράγο. Κι έτσι φαίνεται γίνηκε, γιατί δε κανένα μήνα ο Σελίμ μας άφησε χρόνους και κανείς δεν ήξερε να εξηγήσει το λόγο. Ούτε η Βάσω, η πραχτικά. Κι η θεία μου επικράτηκε πολύ. Κι ο Κυριάκος, ακόμη περισσότερο.

"Από τον αφορεσμό εφόρθησε. Και να το ξέρετε", έλεγε η χήρα η Τασία κι εχαμήλωνε τα μάτια, γιατί δεν ήθελε ν' αντικρίσει τον Κυριάκο. Δεν ήθελε να ρουφήξει τον πόθο του με τα μάτια της. Δεν ήθελε να ρουφήξει τον πόθο του με τα μάτια της. Προτιμούσε να τονε χύσει στο κορμί της να το ξεματίσει. Κι εκοκκίνιζε σαν την πιπεριά."

Η ΤΡΑΠΑ ΤΟΥ ΓΑΪΔΑΡΟΥ

Γαϊδουροϊστορίες

Από τα πιο χρήσιμα έγνη (ζώα) του χωριού και του κάθε σπιτιού ήτονε και είναι και ο γάιδαρος (με το συμπάθιο κιάλας). Μεταφορικό μέσο, απαραίτητο

κάθε νοικοκυριού για πολλές δεκαετίες, ακόμη και σήμερα, σε δρόμους και χωράφια-σιβολάδες και κακοτοπιές-χαλέπες και λιβάδια. Σημαντικότερο πλεονέκτημα το χαμηλό κόστος συντήρησης, χωρίς τεκμήριο - πινακίδες, μονά-ζυγά, ή σέρβις για πολλά-πολλά χιλιόμετρα. Η απόσυρση γινόταν μόνο λόγω γήρατος και τσι πολιά φορές τράπα, με τσ' ασιγγά-

νους που είχαν ειδικότητα παλιότερα στο είδος.

Μια τέτοια τράπα με τσ' ασιγγάνους επεχείρησε κι ένας χωριανός μας, μόνο που δεν του βγήκε σε καλό. Και για να τα κάνουμε λιανά, μια μέρα ήτονε στο καφενείο και παρέκει είχε δεμένο το γάιδαρο. Εντελώς τυχαία επερνούσανε οι ασιγγάνοι μ' ένα τσούρμιο γαϊδουρομούλαρα -αλλά κάνανε τράπα αλλά πουλούσανε και κάνανε εμπόριο- παζάρι στο παζάρι βέβαια χωρίς Φ.Π.Α. Στένει τσοι ο χωριανός μας, τότε δίνει το γάιδαρο ντου και κάμποσα λεφτά πρέπει και παίρνει το γάιδαρο τ' ασιγγάνου. Πάει στο σπίτι στη κερά ντου να τση δείξει το κελεπούρι, λέγοντάς της μάλιστα πως εγέλασε τον ασιγγάνο και του πήρε το καλύτερο έγχος, μόνο πάρε τονε κι άμε στο κήπο να τονε δέσεις. Παίρνει η γυναίκα το γάιδαρο μπαινεί στη μέσα μπάντα στο κήπο για να διαπιστώσει πως ήτονε στραβός και εκουτούλα ούλα τα δεντρά του κήπου. Βάνει τσι φωνές ήντα μου 'φερες μωρέ πούνε στραβός σαν και σένα και κουτουλά και πάει δεν τον είδες;

Μα ήντα λες τση κάνη, και για να μη χάσει και τον εγωισμό του βέβαια -γυρίζει και τση λέει: "ήντα δεν τον επήρα δα εγώ να μου διαβάζει και εφημερίδα!!!".

Υπομονή γαϊδουρινή θέλει και η γυναίκα κι' α δεεις πως δε ζαντίζετε διπλά τηνε χαιρέτα".

Γειτόνοι και μαλωμένοι ήτονε χρόνια και δεν εμπόριε στα μάθια να δει ο γεις τον άλλο. Μια μέρα ανταμώνεσαν κάπου απόμερα μοναχός ο Γιώργης και ο Μανούσος έεσανε μια αίγα. Ο Γιώργης κάνει φτάνοντας δίπλα στον Μανούσο για να τονε εκνευρίσει πιο πολύ. Που τονε πας το γάιδαρο. Στραβός είσαι του κάνει ο Μανούσος κατσικά είναι, δε φέγγεις. Και ο Γιώργης πάλι. Τση κατσικάς το 'πα δεν το 'πα εσένα!!!

Τερεζογιάννης
του Χρήστου ο γιος ο μεγάλος

Τη στήλη του ΒΙΒΑΙΟΥ

Την εμετάθεσε ο τυπογράφος στ' άλλο φύλλο, γιατί λει, δεν του χάρει στο χαρτί. Να μάσε συχωρέσετε, το λοιπόν, και μη μάσε μαλώσετε!

Ο ΔΗΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι από το βιβλίο του **Στέφανου Φρεσκάκη**, Επίτιμου Προέδρου Παγκρητίου Αδελφότητας Μακεδονίας, έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών της Αθήνας "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ".

Πριν από την ένωση της Κρήτης δεν υπήρχαν οι σημερινές Κοινότητες. Υπήρχαν οι Δήμοι που αποτελούνταν από ομάδα χωριών, με έδρα το Κεντρικότερο ή μεγαλύτερο. Έτσι το χωριό μας ήταν η έδρα του Δήμου Αρμένων, στον οποίο υπάγονταν τα 14 γύρω χωριά από το Κόκκινο Χωριό μέχρι στο Σαμώνα (B-N) και από τον Τσιβαρά μέχρι τα μεγάλα Χωράφια (A-Δ) με σύνολο 3.246 κατοίκους. Οι άλλοι Δήμοι του Αποκόρωνα ήταν του Βάμου με 16 χωριά και 4.781 κατοίκους, του Φρε με 14 χωριά και 4.239 κατοίκους και του Μαθέ με 18 χωριά και 4.167 κατοίκους.

- Οι Δήμαρχοι που ήταν αρετοί, εκτός από τα καθήκοντα των σημερινών Προέδρων Κοινοτήτων, είχαν και δικαστική εξουσία. Δίκαιαν αγροζήμιες και μικροδιαφορές, θυμούμαι δε, τέτοιες θουρβάδες δικάσαμες όταν το Δημαρχείο ήταν απέναντι από το σπίτι μας, στο ισόγειο του Φραντζεσκάκη. Αργότερα το Δημαρχείο μεταφέρθηκε στο ανώγειο του Παπαδοκοκόλη (σημερινό ερείπιο).

- Από τις εκδηλώσεις του Δήμου θυμούμαι τις δοξολογίες στις 25 Μαρτίου και 23 Απριλίου (Βασιλική γιορτή) που έκανε και δεξίωση με λουκούμια και σουμάδα.

- Θυμούμαι επίσης, τη μεγαλειώδη υποδοχή που έγινε μετά τους νικηφόρους πολέμους του 1912-13 στο Συνταγματάρχη Λάμπρο Συνανιώτη, διοικητή του Κρητικού Συντάγματος. Είχε στηθεί αγίδα στο δρόμο μετά το σπίτι του Παπαγιαννάκη, έγινε δοξολογία με συναρπαστική ομιλία του δασκάλου Κ. Λαγουμιτζάκη από το Φρε (μετέπειτα εκπαιδευτικού Συμβούλου) και οι ενθουσιώδεις εκδηλώσεις του κόσμου είχαν δημιουργήσει μια πανηγυρική ατμόσφαιρα που κράτησε όλη την ημέρα.

- Παρόμοιος πανζουρλισμός επικράτησε και την 1^η Δεκεμβρίου 1913 που ήλθαν ο Βενιζέλος με τον Βασίλια και ύψωσαν την Ελληνική Σημαία στο Φιρκά των Χανίων, με δοξολογία και αδιάκοπες ζητωκραυγές για την πεripόθητη Ένωση.

- Αλλά αυτό που έχει χαραχθεί ανεξίτηλα στη μνήμη μου, με τον εντυπωσιακό και φανταχτερό για την παιδική μου φαντασία τίτλο "ΤΑ ΑΠΟΚΟΡΩΝΕΙΑ" ήταν οι Σκοπευτικοί Αγώνες που έγιναν στο χωριό μας, νομίζω το 1911. Τόση κίνηση και τόσο κόσμο δεν είχε ξαναδεί το χωριό, που επί πολλές μέρες είχε πανηγυρική όψη. Στο λαγκό, πίσω από τον προφήτη-Ηλία

είχαν κτίσει μια βάση για τους στόχους με πρανές το πίσω μέρος για να μην προχωρούν οι σφαίρες και η σκόπευση γινόταν από την άκρη του δρόμου. Αυτή η βάση διατηρήθηκε επί πολλά χρόνια.

- Έγιναν και άλλα αγωνίσματα προς τα Μυλοσόχωρα επί πολλές μέρες αλλά δεν μου είχαν κάνει φαίνεται εντύπωση και δεν τα συγκράτησα.

Τώρα με αφορμή τις συζητήσεις για τους αγώνες αυτούς, μάθαμε πως υπάρχει από την εποχή εκείνη κορνιζόμενο στο Δημαρχείο το φύλλο της εφημερίδας "ΚΗΡΥΞ" Χανίων, που τους περιγράφει λεπτομερώς και το παραθέτω από φωτοτυπία που είχε βγάλει ο συγχωριανός μας δάσκαλος Καθηγητής Δημήτρης Τζιγκουνάκης, ενδιαφερόμενος και αυτός για τα ιστορικά του χωριού μας.

- Από τα αθλήματα της νεολαίας της εποχής εκείνης το βόλι ήταν το συνηθέστερο, που το έριχναν και οι μεγάλοι. Αλλά και οι αμάδες, έπαιρναν τη μορφή αθλήματος, ιδίως κατά τις γιορτές του Πάσχα, που τότε κρατούσαν σχεδόν όλη την εβδομάδα. Η άμιλλα ήταν και τότε ζωηρή όχι όμως μέχρι τις σημερινές ακρότητες. Για τα παιδιά, είδος αθλήματος-παιχνιδιού ήταν η ασφεντόνα που την χρησιμοποιούσαν σαν άσκηση σκοποβολής για κινήγι πουλιών, για πετροπόλεμο κ.λπ. παιχνιδι πάντως άχαρο και επικίνδυνο (σήμερα συνεχώς φαίνεται να έχει εγκαταλειφθεί) την έπλεκαν με χορδές αθανάτου, οι οποίες έβγαζαν με κοπάνισμα μεγάλων φύλλων.

- Και στρατιωτικά γυμνάσια γινόταν την εποχή εκείνη στις έδρες των Δήμων. Όσοι εστρατολογούντο με κλήρο από κάθε χωριό για την Κρητική πολιτοφυλακή (εξ ου και ο όρος κληρωτός που τελικά έμεινε και όταν η στρατολογία έγινε γενική) γυμνάζονταν όσες μέρες διαρκούσαν τα γυμνάσια, που ήταν φαίνεται μια στοιχειώδης βασική εκπαίδευση προ της κατάταξής των, χωρίς να απομακρύνονται από τα σπίτια των και από τις δουλειές των.

- Τελευταίος Δήμαρχος των Αρμένων ήταν ο Παπαδοσταύρος, που ήταν και Υπάλληλος της Νομαρχίας Σφακίων του Βάμο, πηγαίνοντας το πρωί και γυρίζοντας το βράδυ. Όταν μάλιστα στο Γυμνάσιο το 1913, κάναμε μαζί αυτόν τον καθημερινό ποδαρόδρομο από το φυσασέρι γιατί δεν είχε γίνει ακόμη ο αμαξίτος δρόμος του Βάμου παρέα ερχόταν και ο επίσης υπάλληλος της Νομαρχίας Ανδρέας Παπα-

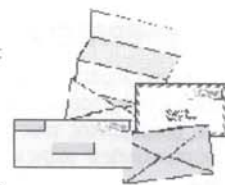
δάκης, από το Νιοχωριό και πολλές φορές ιδία τον χειμώνα μας έπιανε η νύχτα, γιατί τότε και οι Δημόσιες Υπηρεσίες και τα Σχολεία λειτουργούσαν και το απόγευμα.

- Για προηγούμενο Δημάρχους είχα ακούσει να λένε για τον καπετάν Γογγιό από το Στύλο.

- Τελευταίος Γραμματέας του Δήμου ήταν ο αδελφός μου Γιώργος, που είχε πάει στο Σχολαρχείο, μόρφωση που για την εποχή εκείνη εθεωρείτο επαρκής.

- Ένα χρόνο περίπου μετά την ένωση καταργήθηκε η Νομαρχία Σφακίων και ο μεν Αποκόρωνας υπήχθη στη Νομαρχία Χανίων, τα δε Σφακιά αρχικά στην Νομαρχία Ρεθύμνης, αργότερα όμως υπήχθησαν κι από στη Νομαρχία Χανίων. Συγχρόνως καταργήθηκαν και οι Δήμοι. Έτσι κάθε χωριό έγινε αυτόνομη διοικητική μονάδα, οι σημερινές Κοινότητες, και οι Αρμένιοι έπαψαν να είναι πρωτεύουσα.

- Ο Παπαδοσταύρος και ο Ανδρέας Παπαδάκης συνέχισαν υπηρεσία στη Νομαρχία Χανίων μέχρι την συνταξιοδότησή τους.

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

Αγαπητοί χωριανοί Αρμενιανοί γειά σας.

Θα 'θελα με το γράμμα μου αυτό και με τη μικρή ενίσχυση προς το Σύλλογο "Κριτοβουλιδής" να επικοινωνήσω μαζί σας και να σας πω ένα ευχαριστώ, για την εφημερίδουλα που λαβαίνω εδώ μακριά από όλα και όλους διότι την θεωρώ σα μια εννεσούλα στην ξενιτιά διότι εκτός από ενημερωτική περιέχει γουστοζόκια αστείακια και εξυπνάδες των χωριανών μας που έχουν συμβεί. Και επί τη ευκαιρία θα διηγηθώ και εγώ με τη σειρά μου ένα περιστατικό που συνέβη.

Εγύριζε που λέτε ο αδερφός μου ο Αντωνίος με το σημερινό παπα - Μανώλη Καβρό από το Γυμνάσιο Βάμου με τα πόδια για τη τότεσας τα κοπέλια δεν είχαν τη σημερινή πολυτέλεια που κυκλοφορούν με μηχανοκίνητα μέσα, με κινητά τηλέφωνα, με παντελόνια στενοκόλκα και που μου τα λένε ατζίνια και δεν κατέω ίντα μου λένε. Τότε πηγαίνονταν με τα πόδια και ξυπόλητα. Και γυρίζοντας λοιπόν από το γυμνάσιο τα κοπέλια συναντηθήκαμε στο Μουγκιδέ κιαρχίζαμε τότε τροζάδες κίοντενε μπέναμε στο χωριό νάσου και τη συχωρεμένη τη θειά Μαγδαληνή για όσους τη φτιάξατε. Και εδώ να ζητήσω συγγνώμη από όλους χωρίς να θέλω να θίξω ούτε να προσβάλλω κανένα εκ των προτέρων. Γιατί που λέτε η θεία Μαγδαληνή καθισμένη στο γάιδα-

ρο και στη μπουδιά τσι εβάστα ένα κλωσσόπουλο.

Ο διάλογος έκαμε και κείνη την ημέρα τα κοπέλια στο γυμνάσιο, όπως μου εξήγησαν, είχαν μάθημα για τα απόκρυφα μέρη του σώματος ανδρός και γυναίκος και για την ονομασία τους. Και για να κάω το δικηγόρο του διαδούλου, για όσους δεν γνωρίζουν την ονομασία των γυναικείων οργάνων, ονομάζονται **αιδοίον**.

Λέει λοιπόν ο Αντώνιος τσι θειά Μαγδαληνής

- Θεία είναι κάνει το αιδοίον σου;

και κείνη η παντέρμη που δεν εκάτεχε είναι τη ρωτούσε νομίζοντας ότι τη ρωτούσε για το κλωσσόπουλο που βάστα στη μπουδιά ντσι του απάντα

- Καλάνε μωρέ Αντωνιό, μονόνε γδυμνολέμικο και κρυώνει!

Και πάλι ζητώ συγγνώμη χωρίς να θέλω να προσβάλλω και να θίξω κανένα. Εδώ σταματώ για τη θαρρώ πως πολύ το τράβηξα τούτη τη γραφή. Κατά τα μέσα του Ιουνίου θα βρεθώ στο χωριό και πιστεύω να συναντηθώ με πολλούς από εσάς.

Ωστόσο γειά σας και καλή αντάμωση.

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΝΕΟΣ ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

Ορκίστηκε Βουλευτής ο συγχωριανός μας Υφυπουργός Οικονομικών Νίκος Χριστοδουλάκης, στη θέση του Βουλευτή Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ, Γιάννη Σουθαδάκη που εκλέχτηκε Ευρωβουλευτής. Του ευχόμαστε καλή επιτυχία και στα νέα του καθήκοντα.

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΕΝΩΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Το συνέδριό της πραγματοποιεί στην Κρήτη, τέλη Ιουνίου αρχές Ιουλίου, η Παγκρήτιος Ένωση Αμερικής. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων του συνεδρίου, πραγματοποιεί στις 27 Ιουνίου συνεστιάση, στους Αρμένους, στο κέντρο "Πλάτανος". Τους ευχόμαστε επιτυχία στο συνέδριό τους και να περάσουν καλά στο χωριό μας.

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

Συγκροτήθηκε σε Σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που προέκυψε από τις εκλογές της 28/3/99.

Κατά τη Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Παγκρητίου Ενώσεως, υπό την προεδρία του Κώστα Ξυλούρη που είχε εκλεγεί πρόεδρος από τις εκλογές, κατατέθηκαν προτάσεις και μετά από μυστική ψηφοφορία εξελέγησαν:

Α' αντιπρόεδρος: Γιώργος Παπαδάκης
Β' αντιπρόεδρος: Δημήτρης Αετουδάκης
Γενική Γραμματέας: Ηρώ Ζερβάκη
Ταμίας: Γιάννης Παπαδάκης
Ειδικός Γραμματέας: Μανώλης Νταγκουνάκης
Κοσμητόρας: Αθηνά Φωτιάδη-Μητσούλη
Έφορος: Μιχάλης Κατσιρντάκης

Το Διοικητικό Συμβούλιο συζήτησε επίσης την έκδοση ψηφίσματος για το φλέγον ζήτημα της στρατιωτικής επέμβασης και του προβλήματος των προσφύγων στη Βαλκανική και εξουσιοδότησε επιτροπή για την τελική διαμόρφωσή του. Επίσης αποφάσισε να συγκεντρωθεί ανθρωπιστική βοήθεια (φαρμακευτικό υλικό και τρόφιμα) για να αποσταλεί.

ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ

"Ημέρα χαράς" χαρακτήρισε ο Πρόεδρος της Συνεταιριστικής Τράπεζας Χανίων κ. Παναγιώτης Κωστάκης, βραβεύοντας τους τρεις καλύτερους μαθητές της περυσινής Β' τάξης κάθε Λυκείου του νομού Χανίων.

Όλοι οι μαθητές παρέλαβαν μαζί με τον έπαινο, μία συνεταιριστική μερίδα της Τράπεζας, αξίας 77.000δρχ., ενώ ο καλύτερος μαθητής κάθε σχολείου έλαβε ένα βιβλιόριο καταθέσεων με 100.000 δρχ. και ο μαθητής με τη δεύτερη καλύτερη βαθμολογία σε κάθε σχολείο έλαβε βιβλιόριο με 50.000δρχ. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν ακόμα οι περισσότεροι γονείς των μαθητών, καθώς και εκπρόσωποι φορέων.

Ανάμεσα στους μαθητές των άθλων σχολείων, από το Λύκειο Βάμου οι μαθητές και οι μαθήτριες που βραβεύτηκαν είναι οι εξής: Μαυρωμανωλάκης Δημήτριος, Μαρέντη Εφισάβη, και η χωριανή μας Καβρουλάκη Μαρία, του Βαγγέλη και της Ζέττας. Της ευχόμαστε καλή πρόοδο.

ΕΤΟΙΜΟ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗ ΤΟ ΕΡΓΟ ΑΝΙΣΟΠΕΔΟΥ ΚΟΜΒΟΥ ΣΟΥΔΑΣ

Στην έγκριση των περιβαλλοντικών όρων για την κατασκευή και λειτουργία του έργου του ανισοπέδου κόμβου της Σούδας προχώρησε ομόφωνα το Νομαρχιακό Συμβούλιο Χανίων.

Ο κόμβος αυτός αναπτύσσεται στο σημείο που συνδέεται η Σούδα με την εθνική οδό και στην περιοχή που είναι εγκατεστημένο το Βιοτεχνικό Πάρκο. Ρυθμίζει τη σύνδεση αυτών των περιοχών με τη νέα εθνική οδό καθώς και τη σύνδεση με την παλαιά εθνική οδό.

Στη σχετική εισήγηση της Διεύθυνσης Πολεοδομίας προς το Νομαρχιακό Συμβούλιο σημειώνεται ότι "ο Συνδεδημένος Σούδας Χανίων έχει συνολικό πλάτος καταστρώματος 22 μ.. Αυτό μεταφράζεται σε δύο θωρίδες κυκλοφορίας πλάτους 3,50μ. η κάθε μία, με πεζοδρόμια πλάτους 2 μ. στις δύο πλευρές και νησίδα πλάτους 4 μ. στον άξονα. Στο τμήμα του Συνδεδημένου που είναι εντός σχεδίου πόλεως θα κατασκευασθούν παράλληλοι δρόμοι σε κάθε πλευρά με πλάτος 3,50 μ. και πεζοδρόμια πλάτους 1 μ.". Οι περιβαλλοντικοί όροι για το συγκεκριμένο έργο αφορούν τόσο τον κύριο του Έργου όσο και τον ανάδοχο και η ευθύνη τήρησής του διατηρείται ακόμη και στις περιπτώσεις εκτέλεσής του έργου με την μέθοδο των υπεργοθαβίων.

Με κατάνυξη γιορτάστηκε και φέτος το Πάσχα στο χωριό μας.

Στις φωτογραφίες ο εφημέριος του χωριού μας παπα-Μανώλης κατά την περιφορά του Επταφίου (πάνω) και στο κάψιμο του Ιούδα (κάτω).

ΕΝΙΣΧΥΣΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Ζκέρης Βασίλης	5.000
Τερεζάκης Χρήστος του Ιωάννου	25.000
Τερεζάκη Δέσποινα	
στη μνήμη του συζύγου της Μικαήλ	20.000
Τσιτσιρίδης Μανώλης	
στη μνήμη των γονέων του,	
Στρατή και Εηπίδας	5.000
Τσιτσιρίδη Κατερίνα του Ιωάννου	5.000
Ηλιοπούλου Μαίρη (Νίππος)	5.000
Τους ευχαριστούμε όλους.	
Το τεύχος Νο 12 της "Ε" κόστισε 190.000 δραχμές	

ΔΩΡΕΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο κ. Δημήτριος Νικ. Πριπάκης τέως Πρόεδρος των Αρμένων προσέφερε το ποσό των 20.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων εις μνήμη της κουνιάδας του Δήμητρας Τζηκουνάκη.

Τα αδελφία Ιωάννης Παπαμαρκάκης - Αθηνά Αρβανίτη και Χρυσάνθη Μανέτα προσέφεραν το ποσό των 50.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων, εις μνήμη και αντί στεφάνου της θείας των Αργυρώς Μαραγκουδάκη.

Η κ. Μαρία Μιχαηλογιάννη του γένος Βασιμουδάκη μητέρα του βουλευτή Χανίων κυρίου Ιωσήφ Μιχαηλογιάννη προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων εις μνήμη του αδελφού της Δημητρίου Βασιμουδάκη.

Ο κ. Αντώνιος Παπαμαρκάκης προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τις ανάγκες του αριστερού κλήτους, του Αγίου Αντωνίου, της εκκλησίας του προφήτη Ηλία Νεκροταφείο εις μνήμη της αδελφής του Αργυρώς Μαραγκουδάκη του γένος Παπαμαρκάκη.

Η κ. Αγγελική Πριπάκη σύζυγος του τέως Προέδρου Αρμένων Δημητρίου Πριπάκη προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου εις μνήμη και αντί τριμήνου μνημόσυνου της αδελφής του Δήμητρας Τζηκουνάκη.

Η κ. Άννα Λεντάρη προσέφερε το ποσό των 50.000 δραχμών για τις εργασίες ανακαινίσεως του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννου, εις μνήμη του αδελφού της Σταύρου Λεντάρη.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος Παπά - Μανώλης Νικολακάκης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Ψήφισαν 382. Έγκυρα: 362, Άκυρα-Λευκά: 20
ΠΑΣΟΚ: 146, Ν.Δ.: 102, ΚΚΕ: 42, ΣΥΝ: 35, ΔΗΚΚΙ: 21

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΠΟΛΥΕΣΤΕΡΙΚΩΝ ΣΚΑΦΩΝ

Γάσος Στυλιανομανωλάκης

ΚΑΛΥΒΕΣ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΑ
ΤΗΛ. (0825) 32337